

Kesknoored silmitsi Väike-Maarja tormikahjudega

Siret Kotka müügimaksu tõehetkest parempoolsete jaoks Lk 4

Ajakirjanik Heidit Kaio pani Tõnu Trubetskyle sõnad suhu Lk 7

Priit Karumaa kirjutab Venemaast Lk 10

Moldovast saab Mart Laari uus ohver

Lk 2

Foto: Arseni Kukkk

See oli päris õudne pühapäeva õhtupoolik. 8. augustil muutus väike armas Lääne-Virumaa alev Väike-Maarja vähem kui poole tunniga trööstituks ja kummituslikuks paigaks. Marutuul, mil kiirust 36,5 m/s, ründas kõige kõvemini just seda asulat ja ümbruskaudseid külasid. Erinevatel andmetel jäid paljud Väike-Maarja kodud pikalt elektrita ja veeta ning valla kordasaamiseks kulub nädalaid.

JAANUS RIIBE
Keskerakonna
Noortekogu peasekretär

RAIVO TAMMUS
Keskerakonna
Noortekogu esimees

Tormikahjude ulatus oli shokeeriv. Otsustasime mitte kaotada aega ja tegutseda otsustavalt. Asusime aktiivselt organiseerima vabatahtlikke appi. Kesknoortele

läheb ikka korda inimeste heaolu, ning seepärast tõttasimegi 11. augusti pärastlõunal oma Kesk-komandoga Väike-Maarjasse. Kabeli peale kukkunud kirikutornikuplist meil küll jõud üle ei käinud, kuid Jakob Liivi pargis oleva oksarisu ja mahamurdunud puude nottidega saime kenasti hakkama. Hea meel oli näha nii palju kohalikke noori meiega kampa löömas ja kuulda elanike kiitvaid kommentaare

– väikemaarjalased tõesti hoolivad oma kodukohast! Enne teeasumist pöördusime siiralt ka IRL-i ja Reformi noorte poole palvega ühineda kesknoortega Väike-Maarja tormikahjude likvideerimisel. Paremerakondade noortehühid paraku keeldusid – kõik pidavat olema uue valimiskampaaniaga juba nii rakkes, et lihtinimesi aidata pole lihtsalt hetkel võimalik. Esile tuleks siiski tõsta IRL-i noori – nemad vähemalt lubasid järgmise tormi ajal kesknoortega ühineda (kuigi teist sellist orkaani Eestile tarvis küll ei ole!). Kurvastusega kuulsime järgmisel päeval sõpradelt ja tuttavatelt, et noodsamad paremerakondade noored, kes

Väike-Maarja inimeste abistamisest keeldusid, olid helistanud Kuku raadio saatesse „Vox populi“ ja kuulutanud, et kesknoori polevat Väike-Maarja vahel näha. Ilmselt oligi põhjus selles, et neid endid seal ei olnud ja kibestunult püüdsid nad taaskord lähtuda põhimõttest „ükski heategu ei jää karistamata“. See väike ebameeldiv seik meie õnnestunud aktsiooni siiski ära ei rikkunud. Kesknoori oli kohal üle kümne ning neile lisandusid ka kohalikud elanikud. Eriti kiidame kaht noormeest, kes meiega julgelt kaasa löid, oksi tassisid ja puunotte veeretasisid. Kõik noored kandsid uhkusega rohelist särke, mis alevivahel juba kaugelt silma paistsid.

Loodame, et meie väikesest abist oli vallale kasu ning, kui tarvis, aitame veelgi. Leiame, et iga kodaniku üks kohustus on olla alati valmis toetama neid, kes mingil hetkel abi vajavad. Lisaks otsustas Tallinna linnavalitsus eraldada Väike-Maarja vallale lasteaia tormikahjustuste likvideerimise toetuseks oma reservfondist 100 000 krooni – see teeb tuju veelgi paremaks.

Keskerakonna Noortekogu juhatus tänab abistamisaktsiooni korraldajaid Raivo Tammut, Jaanus Riibet, Tatjana Karevat, Aleksandr Kukke, Arseni Kukke jpt.

Juhtkiri

Hoiu-laenuühistud – kas aus äri?

MAREK JÜRGENSON
Tallinna Ettevõtlusameti juhataja

Hoogustuv hoiu-laenuühistute liikumine annab üheltpoolt märku kasvavast lõhest klientide ootuste ja võõrsil asuvate peakontoritena pankade pakutavate teenuste kvaliteedi vahel. Teisalt näitab eestlase usaldust omamaise vastu.

Majanduskriis on näidanud, et kõigutamatutena tunduvad suured rahandusimpeeriumid võivad olla usitanud nagu vanad känduseened, samal ajal kui klientide hoiustesse hoolivalt suhtuvad hoiu-laenuühistud suudavad teenida kasumit ja maksta komertspankadest mitmeid kordi kopsakamaid intresse.

Hoiu-Laenuühistute Liidust võib soodsas arengu korral välja kasvada tõeline kodumaine pank, mille varasid on peaaegu võimatu välismaalastele maha parseldada. Tekib võimalus, millega Eesti pank, kas siis oskamatuses või vähesest asjatundlikkusest, pole hakkama saanud – Eesti kodanikud räägivad rahaturul taas kaasa.

Eelnev kõlab kui reklaam hoiu-laenuühistute tegevusele, ent tegelikult on mu eesmärk juhtida tähelepanu sel arenguteel varitsevatele ohtudele.

Karm aeg sünnitab karme tegijaid, ja liberaalide juhitud kodumaises majanduses on kõik päevad ühtviisi karmid. Nii tungib hoiu-laenuühistute hulka SMS-laenukontoreid pidav hämar seltskond, sest kliendibaasi tuleb ju laiendada ning tegevusse lisakapitali kaasata. Tänapäeval ei lähe püramiid-skeemide roosamanna inimestele enam hästi peale, ning seepärast tuleb varjuda soliidse sildi taha. 5. augusti Maalehes reklaamib oma tegevust Tallinna Hoiu-Laenuühistu, mis lubab osanikele lausa 15% intressi. Samal ajal piirduvad teised ühistud kuni 7-protsendise intressimääraga, pangad aga jäävad nigelale tasemele (1,4–3,5%). Võib küsida: mis on niisuguses heldes pakkumises halba? Ega polekski, kui ei meenuks Sotsiaalpanka intressilubadus 24% kuu enne pankrotistumist. Marginaalidel on reaalsest majandussituatsioonist tulenevad piirid. Need, kes lubavad enam, kas petavad või kasutavad rahapaigutusteks suure riskiastmega instrumente, mis ühel hetkel võivad jätta mänguri puupaljaks. Hoiu-laenuühistud on läbi ajaloo olnud kon-

servatiivsed ja alalhoidlikud. Seda üllatavam on Tallinna ühistu suisa spekulatiivne intressimäär. Vägisi tekib soov heita pilk ühistu juhatuse liikmete varasemale tegevusele, et mõista, millised on „kuldvillaku“ leidnud seltskonna ärikogemused.

Ühistu kõneisikuks oleva Fred Soolätte minevikust ei õnnestu eriti midagi välja selgitada. Juristiharidusega härrasmees tundubki piirduvat pigem ühingu esindamisega.

Gennadi Krotov pole varem suurte vägitükkidega maha saanud, ent juhatuse kolmas liige juhatas niitideni, mis kahtlusteta viivad SMS-laenuideni. 1. juulil 2010 asutatud ühistu eestvedaja Aleksandr Kostin on laialt tuntud-teatud persoon. 2009. aasta 27. veebruaril Äripäevas annab firma *smsmoney.ee* haldav Kostin aimu oma plaanidest laenuurur, kinnitades, et Riigikogus heaks kiidetud seadusemuudatus, millega kehtestati piirangud tarbimislaenuudele, kärpides sellega SMS-laenuude andjate ülikasumeid, sunnib otsima võimalusi laienemiseks ja sisenemiseks uutele turgudele.

27. märtsi Eesti Ekspress seostab Kostinit Valentina Tšaštšina kontrollitud firmaga *Placet Group*, mille tegevuste hulka kuulub pornosaite ja prostitutsiooni vahendavate internetilehekülgede haldamine, samuti kuuluvad *Placet Group OÜ*-le interneti-keskkonnas tegutsevad laenukontorid *smsmoney.ee* ja *autokiir-laen.ee*

Hoiu-laenuühistute hulka tungib SMS-laenukontoreid pidav hämar seltskond, sest kliendibaasi tuleb ju laiendada ja tegevusse lisakapitali kaasata.

Ning veel huvitavat. Avades Hoiu-Laenuühistute Liidu liikmeks oleva Lääne Hoiu-Laenuühistu (Rapla- ja Pärnumaa) kodulehe, satub huviline otse lehele *laen.ee*, kus kontaktina on märgitud *Placet Group OÜ*, aadressiks Tartu mnt 14, Tallinn. Sama kontakti saame ka

Tallinna Hoiu-Laenuühistu koduleheküljelt. Turg on avardunud, käsi on sees. Toetan kogu hingest hoiu-laenuühistute teket. See oleks Eesti tee läbi ühistevõime oma huvide kaitsmisel. Seda mõrumaks muudavad meele aga tegelased, kes ajavad segi ühistevõime ja liigkasuõvõtmise. Rahaasjades tuleb olla täpne ja ettevaatlik. Mõelge, kelle kätte oma säästud usaldate!

nädala nupud

Eesti Energia rikastumine ei kergenda rahva elu

Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni liige Lembit Kaljuvee (pildil) ütles, et kuna Eesti sisemajanduse kasv teises kvartalis saavutati elektrienergia tugeva ekspordi toel, võib see inimestele tähendada tulevikus hoopis suuremaid elektriarveid.

Kaljuvee sõnul valitseb pärast Ignalina tuumaelektrijaama sulgemist Balti riikides elektrienergia puudus, mis annab Eesti Energiale võimaluse energiat kallimalt müüa. Kaljuvee ütles, et ekspordiks mineva elektrienergia kallinemine mõjutab paratamatult selle hinda ka koduturul.

„Kuigi Eesti Energial on kohustus kooskõlastada hinnamuutused Konkurentsiametiga, ei päästa see Eesti inimesi suurematest elektriarvetest,“ märkis Kaljuvee. „Samas võiks Eesti Energia ekspordist saadava tulu arvelt käituda koduturul kliendisõbralikult ja mitte tõsta hindu.“

Ekspordi kasv on positiivne, kuid suurenev välisnõudlus tähendab hinnatõuse ka koduturul.

„Paratamatult kasvavad hinnad kiiremini, kui inimeste palgad ja erinevad sotsiaaltoetused neile järele jõuavad,“ märkis Kaljuvee. Tema sõnul on majanduskasv märgilise tähendusega, kuid inimeste igapäevane toimetulek sellest ei parane.

Kesknaädal soovib Eesti Energial lisaks kasumijahtimisele hoolitseda ka selle eest, et kodumaised majapidamised tormikahjustuste tõttu ei peaks piinlikult kaua elektrita olema.

Rahvusringhäälingu nõukogu esimeheks Kreitzberg

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon esitab Rahvusringhäälingu nõukogu esimehe kandidaadiks Peeter Kreitzbergi (pildil).

„Peeter Kreitzbergil on kultuurikomisjoni esimehe ja pikaajalise liikmena Rahvusringhäälingu toimumisest väga hea ülevaade, mis loob eelduse selle organisatsiooni pädevaks juhtimiseks,“ sõnas Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni ja ERR-i nõukogu liige Marika Tuus.

„Kreitzberg on kultuurikomisjoni esimehena üles näidanud lähtumist eelkõige ühiskonna huvidest, esinenud erinevate osapoolte liitjana ning lahendanud küsimusi erakondadeülelset,“ lisas Tuus.

Inimese hukkumise põhjustanud liiklusõnnetusse sattunud Rahvusringhäälingu nõukogu esimees Andres Jõesaar esitas lahkumisavalduse, mida ERR-i nõukogu eile arutas.

Jää hüvasti, Moldova! Mart Laar tuleb nõunikuks

10. augustil käis Eesti meediast läbi uudis, et endine Eesti peaminister ja praegune IRL-i esimees Mart Laar sõidab Moldovasse – nõustama sealset valitsust reformide läbiviimisel. Lähetuse taga on Maailmapank, kes vaeb Moldova valitsusele kriisist väljapääsemiseks laenu andmist. Samas soovib Maailmapank, et laen antaks vaid juhul, kui riigis on läbi viidud teatud reformid.

Iseenesest pole ju midagi kohutavat selles, et Moldova valitsus tahab oma riiki kiiremini kriisist päästa ning seepärast laenu saamiseks Maailmapanga poole pöördub. Enamasti just nii hättasattunud riigid käituvadki. Lõpptulemus on aga küsitav. Tavaliselt pistavad maailma majandushaid laenuingimusi ära kasutades riigi lihtsalt nahka. Endisest ajalooõpetajast Mart Laarist on aga saanud mingit sorti teesiluja. Laari valitsemise ajal Eestis läbi viidud reformide tagajärge tunneme praegu peaaegu kõik oma turjal: täielikult kaotatud finantsüsteemid, hävitatud põllumajandus ja tööstus, rääkimata nendest mitmesajast tuhastend sundüürnikust, kes oma kodust välja aeti.

Gruusia, mille nõustamise üle Laar siiani uhkust tunneb, viisid „uued läänetuuled“ 2008. aasta augustisõjani, mis andis riigi niigi koletule majanduslikule olukorrale peaaegu surmahoobi, rikkus Gruusia maine ja löikas riigi küljest igaveseks ära kaks vaidlusalust territooriumi – Abhaasia ja Lõuna-Osseetia.

Tundub, et Moldova on Laari uus ohver. Mille serveerimise eest mammonaomanikele saab ta ka oma pisikese boonuse – mõne miljoni eurose preemia „demokraatia edendamise“ eest, parempoolsete reformide tulemusliku propageerimise eest.

HIIBUSE NÄDAL

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn,
Toom-Rüütli 3/5
Tellimine ja levik: 6 177 717
Toimetajad: 6 274 573
6 274 571
6 274 583

Peatoimetaja: Urmi Reinde
urmi@kesknadal.ee
Poliitikatoimetaja: Ivri Vee
ivari@kesknadal.ee
Uudistejuht: Indrek Veiserik
indrek@kesknadal.ee
Toimetaja: Tiit Maksim
tiit@kesknadal.ee

Toimetus käsikirju ei tagasta.
Kesknaädalas ilmunud artiklid
väljendavad nende autorite arvamust,
mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Eesti meedia olematu sõnavabadus

12. augustil ilmus Eesti Päevalehe onlineis Jaanus Riibe artikkel „Igor Gräzini rämpse sõja tegelikud tagamaad“. Päev hiljem oli artikkel „kõrgemalt poolt“ tulnud käsu peale kustutatud – niipalju siis meie ajakirjanduses kehtivast sõnavabadusest.

Kesknädal palus juhtunu kohta Jaanus Riibelt kommentaari ja loomulikult toome siinkohal ära ka keelatud artikli.

Mis juhtus Päevalehes?

Eelmisel nädalal saatsin Eesti Päevalehele oma argu-

menteeritud ja analüüsiva artikli Igor Gräzini senisest tegevusest, pealkirjaga „Igor Gräzini rämpse sõja tegelikud tagamaad“. Artiklis kirjutasin ausalt asjadest nii nagu nad on ja püüdsin aru saada, miks Gräzini tegelikult nii tihti Keskerakonda mustab.

Kolmapäeval, 11. augustil sain Päevalehest positiivse vastuse, kus oli öeldud, et artikkel sobis ja nad avaldaksid selle hea meelega. Neljapäeva pärastlõunal läks artikkel probleemideta Päevaleht-online'i üles. Seda suurem oli minu üllatus, kui õhtul avastasin artikli asemel kirje „Artikkel on kustutatud“.

Helistasin reede hommikul Päevalehe arvamustoimetusele, kõnele vastas Erik Rand. Toimetaja selgitas telefonis, et „ülevaalt“ tuli käsk artikkel maha võtta ja et sellele pandi veto peale. Küsimusele, kas selline asi on tavaline, et arvamustelugu eemaldatakse online-ist pärast heakskiitmist ja avaldamist, sain eitava vastuse – olen seega üks väheseid erandeid. Kusjuures Rand ise arvas, et artikkel oleks võinud üleval olla küll, sest oli argumenteeritud, polnud mitte kedagi kuidagi riivav ning oli peamiselt üles ehitatud ajakirjanduses juba ilmunud arvamustele ja uudistele.

Mis hinnangu sa annaksid toimuvale ja mis sa arvad nüüd ajakirjandusvabadusest Eestis?

Mind üllatas ajakirjanduse läbinähtav nõrkus – ma ei oskaks seda mitte kuidagi teisiti nimetada. Eesti Päevaleht peaks seisma selle eest, et inimestel oleks õigus arvamus avaldada, hoolimata sellest, kas üks või teine toimetaja mõne arvamusega nõustub. Kogu Eesti rahvale oleks kokkuvõttes kasulik see, kui selguks, kes on need, kes „ülevaalt“ käsk jagavad ja niimoodi jöhkvalt tsenseerivad. Kavatsen

pöörduda nii Avaliku Sõna Nõukogu kui ka Pressinõukogu poole ning ootan Eesti Päevalehelt avalikku selgitust juhtunu kohta. Tegime noortekoguga selle peale vastuaktiooni, kus kutusime inimesi Gräzini lugu sotsiaalmeedias võimalikult palju uuesti avaldama ja levitama. Arvan, et see õnnestus meil hästi ja sadadest blogidest seda teksti ei ole võimalik eemaldada. Võib öelda, et alates sellest päevast võitlevad ka Eesti noored sõnavabaduse ja arvamustepaljususe eest Eestis – meie algatasime selle, ja noortele läheb see korda!

Poliitikat kultuuripealinnas teeb Rohumaa ise

12. augusti Eesti Ekspressis avaldatud intervjuus kirjutab Kultuuripealinna Sihtasutuse osakonnajuhataja Jaanus Rohumaa sellest, et „kultuuripealinnade nuhtlus on poliitilised intriigid ja raamatupidajalik hüsteeria“. Tore, et Rohumaa need probleemid üles tõstis, sest mõlemad ohud on täiesti reaalsed.

Kultuuripealinna politiseerimise oht kerkis juba siis, kui Rohumaa nimetati kõigepealt selle asutuse nõukokku ja seejärel tegevjuhtide hulka. Oli tema ju Toomas Hendrik Ilvese presidendiks valimise kampaania omaaegne juht, kes seda tööd tegi väga kirglikult. Kas ei tulnudki ta sihtasutusse selleks, et panna nüüd ka kultuuripealinna projekt tööle 2011. aasta presidendivalimisteks? Võib-olla saab Rohumaa selleks juba praegu juhtnõore Kadrioru seltskonnalt ja nende taga seisvatelt erakondadelt? Juba ongi sotside esindaja Katrin Saks hakanud nõudma, et Rohumaa nimetataks sihtasutuse juhatus liikmeks. Sellega aga politiseeritaks juhatus tõe poolest, ja seda ei tohiks Kultuuripealinna Sihtasutuse nõukogu küll lubada.

Kaebused raamatupidajate üle on aga ülearused. Mulle tundub, et sihtasutus oskab kulutada, eriti oma tuttavatele ja sõpradele, ning ükski raamatupidaja ei saa neid sellejuures takistada. Isegi kultuuripealinnaga avairituse ilutulestik oli kavandatud maksumusega 1,5 miljonit krooni ning tegijad said kutsutud Hispaaniast. Linnapea pani sellele plaanile küll käe ette ja tuletas meelde, et tavaliselt eraldatakse uue aasta ilutulestikeks 50 000 krooni, mitte rohkem. Ka kultuuripealinn peab õppima majanduskriisi ajal rahaga kokkuhoidlikult ringi käima. Väga hea, et linnajuhid võtsid ka raamatupidajaliku külje kontrolli alla. (Täiesti kohatu on lapsepuhkusel viibiva tubli ametniku Kairi Teniste süüdistamine Eesti Ekspressis.)

Muidu juhtuks aasta pärast samamoodi nagu Võrumaal juhtus Eesti Ema kujuga, kus pool miljonit krooni läks kaduma nii, et nüüd ei tea enam keegi, millisesse „mutimullauku“ see pandi. Mõnedele pealinn kulturnikele võib see tunduda üleaaruse bürookraatia, aga üldiselt peavad maksu maksjad teadma, kuidas ja mille peale nende raha kulutatakse.

EDUARD TOMAN
Vene Draamateatri näitleja

Igor Gräzini rämpse sõja tegelikud tagamaad

29. juulil 2010 hakkas mulle Õhtulehes silma reformierakondlasest Riigikogu liikme Igor Gräzini kirjutatud Tallinna linna suunas pilduv artikkel. Mustamine oli seda veidram, et suurem avalikkus ja ettevõtjad on müügitmaksu omaks võtnud ning vastupidiselt Reformierakonna poolt enne maksu kehtestamist levitatud paanikale pole enamik ettevõtjaid läinud hindade tõstmise teed. Müügitmaks pole avaldanud olulist mõju hinnatasemele Tallinnas, rääkimata Eesti teistest piirkondadest.

JAANUS RIIBE

Keskerakonna Noortekogu peasekretär

Tundub, et tegemist oli järjekordse hädise katsega meedia-kära üles keerata. Lisaks on just Maksu- ja Tolliameti kohene koostöövalmidus Tallinna müügitmaksu haldamiseks olnud märk sellest, et ametnikud ja majandusteadlased saavad aru müügitmaksu positiivsetest mõjudest, kuid Reformierakond laseb edasi kui katkine grammofon.

Mõeldes Gräzinile, meenub mulle 2004. aasta suvi ja see, mida Riigikogu liige juba tol ajal enda suhtes välja hõikas: „Vaata mind ja veendu – ma ju tõesti ei meeldi sulle? Tee siis ühiskonnale teene – saada mind siit minema!“ Miks inimestele ei meeldi Igor Gräzin ja tema poolt aetav poliitika? Miks just tema jätkab seda Reformierakonna juba-ammuni inimesi-ära-väsitanud mustamiskampaaniat?

Süüvisingi neljapäeva viimasel pärastlõunal Eesti lähiajalukku ja tutvusin Igor Gräzini seisukohtadega – püüdsin teda kuidagigi mõista, aru saada sellest, kes ta on ja mis on tema tegevuse tegelikud eesmärgid.

Kes on Igor Gräzin?

Gräzini nimetab Reformierakond oma tänase läbikukkunud majanduspoliitika pearahitektiks. Endisest nomenklatuurimehest, Siim Kallase mõttekaaslasest võib jääda mulje, et ta lähtub siiani endiste Moskva aatekaaslaste põhimõttest: enne ehitame üles kommunismi, siis hakkame hästi elama; enne saagu rikkad rikkamaks, küll siis jagame ka vaesematele! Gräzin oli alates 1975. aastast kuni 1990. aastani kommunistliku partei liige. Ta tegi üllatavalt kiirelt karjääri, kuulus aastail 1978–1984 ning ka 1991. aastal NSV Liidu Ülemnõukogusse ja 1989. aastal oli NSV Liidu rahvasaadik (allikas: Wikipedia), kuni saabus aeg asutada Reformierakond (1994. aastal).

Gräzini eluloost leiab teisigi tavainimesele kummalisi avastusi. Wikipedia andmetel oli ta ainus, kes hääletas surmanuhtluse kaotamise vastu Eestis; Siim Kallase, Heiki Kranichi ja Villu Reiljani saadiku puutumatus säilitamise poolt ning ka EL-i põhiseaduslepe ja Lissaboni leppe vastu. Üsna veidrad käigud väidetavalt Eesti „tulevikule“ mõtleva erakonna liikmepoolt. Taustaavab ehk seik, et 2009. a. väitis euroskeptiline erakond Libertas Euroopa Liidu erakonna staatinimesi-ära-väsitanud mustamiskampaaniat? Gräzini eluloost leiab teisigi tavainimesele kummalisi avastusi. Wikipedia andmetel oli ta ainus, kes hääletas surmanuhtluse kaotamise vastu Eestis; Siim Kallase, Heiki Kranichi ja Villu Reiljani saadiku puutumatus säilitamise poolt ning ka EL-i põhiseaduslepe ja Lissaboni leppe vastu. Üsna veidrad käigud väidetavalt Eesti „tulevikule“ mõtleva erakonna liikmepoolt. Taustaavab ehk seik, et 2009. a. väitis euroskeptiline erakond Libertas Euroopa Liidu erakonna staatinimesi-ära-väsitanud mustamiskampaaniat?

EKSPERT: tuntud napsi, naiste ja naljamees annab oma eksperthinnanguid pea kõigis „meditsiinijakirjades“. Tihti ka oma põhitöö ajast. Foto Scanpix

Tsahkna alles poisike, kuid siiani elavad kirkad legendid Gräzini tollastest tegudest. Tsahkna hinnangul jätkab Igor ideoloogilist tööd täna lihtsalt suuremas mastaabis ja Eesti inimesed saavad sellest tahtmata mingil määral osa (allikas: Isamaa ja Res Publica koduleht).

Tööl puudumised ja probleemid alkoholiga

Gräzin jätab konfliktse inimese mulje. 19. veebruaril 2003 kirjutas Delfi, et Gräzin oli tabatud autoroolist 4-promillise joobega. 2010. aasta suvel, kui päevast päeva kuuleme shokeerivatest autoõnnetustest, tundub uskumatu, et avaliku elu tegelest ja tõenäoliselt paljude Reformierakonna noorte eeskuju ähvardas vaid 18000-kroonine rahatrühv. Aastaid poliitiseeritud inimese lisateades, et nii kõrges joobeastmes inimese roolist tabamine oli haruldane ning et mõni teine oleks sellise joobega juba surnud. Sitke mees, see Gräzin, ja hea, et seekord läks õnneks! 29. juunil 2005 kirjutas SL Õhtuleht, et riigikogulane Gräzin puhus keset päeva alkomeetrisse 1,5 promilli. Kurioossemaks läheb asi selleks, et ta annab veel samal päe-

val raadiotelevisiooni eestis purjus-päi intervjuu ja kinnitab hiljem, et parlamendiistungil oli ta juba täiesti kaine. (29.06.2005, SL Õhtuleht)

Viimasest ajast võime ajakirjandusest leida Gräziniga seoses selliseid lugusid nagu „Igor Gräzin käib kord nädalas psühholoogi juures“ (Kroonika, 14. jaanuar 2009), kus ta tunnustab, et majanduslangusega kaasnev stress sunnib teda iga nädal korra psühholoogi külastama. Loomulikult ei ole siin midagi häbenenud. Ka valitsusparteis on inimesi, kes lihtsalt ei talu seda, kuhu vale majanduspoliitika tõttu olemas sattunud. 11.07.2009 kirjutas Õhtuleht, kuidas Gräzin ei ilmunud Riigikogu istungitele, sest poseeris samal ajal pubis meesteajakirja Playboy fotograafidele.

17. juunil 2010 avaldatud statistika alusel selgub, et põhjuseta on Riigikogust kevadel enim puudunud just reformierakondlane Igor Gräzin. Murelikuks teeb sellejuures just see, et need puudumised olid põhjuseta, kuigi ma ei kahtle, et Gräzinil endal on nende kohta mõni mõjuv põhjus tagataskust võtta.

Mis edasi?

2010. aasta veebruaris kirjutab portaal *minut.ee*, et Riigikogu põhiseaduskomisjoni liige Igor Gräzin (Reformierakond) tunnistas kirjavahetuses Oleg Buroviga, et Euroopa Liitu astumisel lakkas Eesti Vabariik olemast suveräänne riik. („Gräzin: Eesti ei ole suveräänne riik“). Tahan väga loota, et need sõnad oli kontekstist välja rebitud ja reformierakondlasest Riigikogu liikmel siiski jätkub usku Eesti tulevikku.

Gräzin esineb tihti ühesuunaliste arvamusalvustega, püüdes võimalikult palju maha teha Keskerakonda või naeru-vääristada Tallinna linna poolt inimestele pakutavat abi. Gräzini seisukohtade ja tegevusega tutvununa tekib mul vägisi küsimus: miks nii tihti ja kui kaua veel Eesti meedia selliseid arvamusi avaldab?

Kas põhjus on selles, et tema mustavad seisukohad toovad palju kommentaare ja klikke?

Kas siis asi ongi vaid tühistes klikkides? Aga mis saab inimestest, keda tema pillav eluviis ja häirivad arvamused solvavad?

Müügimaksu tõehetk: parempoolsete valitsusagoonia

Tänaseks ennast õigustanud ja Tallinnas hästi vastu võetud müügimaks on tõmmanud katte valitsuskoalitsiooni tegelikult olemuselt, et kogu avalikkus saaks varjamatult näha alasti tõe täies tervikkuses, kõigi selles sisalduvate puudustega. Ansipi valitsus on agoonias, sest kuidas muidu seletada soovi üksnes kolmeks kuuks kehtestada müügimaksu kaotav seadus. Kõik, kaasa arvatud valitsejad ise, teavad täna, et pärast järgmise aasta märtsi Eesti majandust varjutanud reformierakondlik valitsus enam ei jätka.

SIRET KOTKA

Väike-Maarja vallavolikogu hariduskomisjoni esimees

Teha seadus üksnes kolmeks kuuks on, halvas mõttes, täiesti uus tase kogu Eesti poliitikas. Normaalse mõistusega valitsuskoalitsioon, ükskõik millistest poliitilistest jõududest see ka ei koosneks, kolmekuulise seaduse peale ei läheks. Esiteks, tegemist oleks maksumaksja raha raiskamisega, kui kogu üleriiklik poliit-mehhanism kulutab oma määratud energiat selleks, et kolmeks kuuks mingi seadus teha. Teiseks, see oleks hiigelkulu ettevõtjatele, kui 1. jaanuarist võetakse müügimaks ära ja siis jälle näiteks 1. aprillist pannakse tagasi. Kolmandaks, Eesti riigis on lahendamata ja seadusega reguleerimata palju olulisemaid küsimusi, millest tulenevalt ei saa üldse tolerantselt suhtuda sellistesse „kolme kuu mändgudesse“.

Kas valija mälu kestab tõesti vaid kolm kuud?

Kas tõesti võib valitsuskoalitsioon arvata, et valijad ei mõtle rohkem kui kolm kuud ette ega mäleta rohkem kui kolm kuud tagasi? Uskumatu, kuid täpselt selline mulje jääb Ansipi valitsuse müügimaksu-vastast kampaaniat ja tegutsemist jälgides. Kas parempoolsed tõesti loodavad, et 2011. aasta märtsis uut Riigikogu valides ei mäleta valijad segadust, mida parempoolsed plaanivad jaanuaris 2011 korraldada Tallinnas seoses müügimaksuga? Kas tõesti tahab mõni valija saata Riigikokku inimesi, kes on otseselt või kaudselt pannud käed kõige pealinnavastasele vandenõule? Kas tõesti väärrib Riigikogus kohtu inimene, kes õõnestab meie riigi majandusliku ja sotsiaalse mootori vundamenti? Valijad mäletavad rohkem kui kolme kuud ja paratamatult ka tõstatavad siintoodud küsimusi. Ansiplased eksivad väga

kõvasti, kui arvavad, et 1. jaanuarist Tallinnas müügimaksu kaotamisega tekitatav kaubanduslik segadus ja võimalik kaos kirjutatakse Keskerakonna haldussuutmatuse arvele. Nii see ei lähe, ja seda kahel põhjusel. Esiteks, valija ei ole üldsegi rumal ja saab aru, millised poliitilised jõud on segaduse tekitamise soovi taga. Teiseks, Keskerakond on korduvalt suutnud tõestada oma haldussuutlikkust ja seda, kuidas pealinn on väga keeruka üldmajandusliku fooni taustal hoidnud elurõõmsa, tugeva, arengujõulise, kogu Eestit vedavana. Ja seda veel olukorras, kui oma riigi valitsus kõikvõimalikul viisil loobib omavalitustele kõikaid kodaraisse.

See, et 2011. aasta 1. jaanuarist müügimaksu kaotamise avantsüüri taga on soov mustata Tallinnas võimul olevaid poliitilisi jõude, on üheselt selge. Sel seadusel puudub igasugune majanduslik iva ja efekt nii pealinna arendamise, majanduskriisiga võitlemise kui ka töökohtade loomise seisukohalt vaadatuna. Samas näitab rabelemine, milles see seadus valmis, väga kindlakujulist tahtlust maksu mis maksab Tallinnas see aastaalguse-lõök ära organiseerida.

Agoonias olev parempoolne valitsus käitub täna põhimõttel: kuna enda võimulpüsimise kaitseks ei anna enam suurt midagi ära teha, teeks siis enne võimult minekut veel teistele halba niipalju kui võimalik ning niikaua kui võimul olemine selleks jõudu ja vahendeid pakub. Tõesti kahju, et Eesti noor demokraatia peab sellise poliitkogemuse tunnistajaks olema.

Gräzini intellektuaalne hüpe

Saades aru, et Eesti ühiskond on lõplikult omaks võtnud Tallinna müügimaksu positiivseid aspekte ning lahti mõtestamas selle maksulahenduse tähtsust Eesti väljatoomisel majanduskriisist ja omavalitustele elujõu taastamisel, on peaminister Andrus Ansipi poolt teostatud jõud asunud viimaseid varusid kokku võttes intellektuaalsele vasturünnakule. Kuid, olles agooniafaasis, ei näi neil enam palju jõudu olevat. Vasturünnakuks käis Reformierakond välja parima, kes neil

võtta oli, – pisut akadeemilist puutumust omava Riigikogu liikme ja tingimusteta lojaalse reformierakondlase Igor Gräzini. Just tema õlgadele pandi intellektuaalne ülesanne müügimaksu maksu mis maksab surnuks argumenteerida.

Igor Gräzin on parteilise ülesande raames asunud kommenteerima 29. juuli Õhtulehes ilmunud Keskerakonna peasekretäri Priit Toobali asjalikku ja sisutihedat artiklit „Tallinna müügimaksu tõi harmoonia ja stabiilsuse“. Gräzini kommentaar on avaldatud samas lehes, kohe Priit Toobali argumenteeritud loo all.

Millega siis Gräzin välja tuleb? Mis on parim, mida Reformierakond suudab müügimaksu positiivsete külgede vastu öelda? Nimelt väidab Gräzin: „Carramba, elu või surm. Müügimaks, teeme ära! 150 miljonit nagu maast leitud, ja tulevikus – 300 miljonit aastat!“ Ei kõla just väga argumenteeritud või akadeemilise taustaga inimesele kohase analüüsina. Nagu ka see, kuidas Gräzin proovib lugejaid müügimaksu-vastasesse diskussiooni provotseerida: „Kas teate kedagi, kes tunneks kedagi, keda see müügimaks kas naerma või sülitama ei pane?“

Ülaltoodud lugedes on kommentaaridetagi selge, et Ansipi jõududel ei ole müügimaksu kohta midagi sisulist öelda ja ainus, mida teha suudetakse, on maksu kritiseerida „carramba“ ja „sülitamise“ näidete alusel. Kui parempoolsetel oleks müügimaksu vastu mingit sisulist ja argumenteeritud kriitikat, küll siis seda ka tehtaks. Aga kuna midagi sisulist öelda pole, aga ütlemata ei luba nende parteiline uhkus ka jätta, siis ongi tagajärjeks lausnaljade äratrükkimine ajalehtedes.

Valitsusagoonia on lõppfaasis, midagi tulemas ei ole

Ansipi juhitava parempoolse valitsuse agoonia on lõppfaasis ja midagi positiivset sealt enam tulemas ei ole. Müügimaksu kehtestamine näitas, et tugevalt juhitud omavalitsused suudavad koos oma territooriumil elavate inimeste ja tegutsevate ettevõtetega leida lahendused arenguks ning majan-

MEELEHEITEL: Valitsus soovib üksnes kolmeks kuuks kehtestada müügimaksu kaotava seaduse. See tähendaks hiigelkulu ettevõtjatele ja raiskaks maksumaksjate raha.

duskriisile vastuseismiseks, ning seda vaatamata valitsuse kahetsusväärsele vastutegevusele. Kuid lisaks ülaltoodule näitas müügimaksu kehtestamine veel seda, et valitsus on kohe-kohe koost pude-nemas – lisaks sellele, et ei suudeta riiki juhtida, ei suudeta ka enam oma vaateid kaitsta, oma varasemaid seisukohti esitada, üleüldse süsteemselt tegutseda.

Tallinna müügimaks on paljudele omavalitsustele eeskujuks, kuidas kõiki osapooli rahuldava kompromisslahendusega on võimalik praeguses majanduskriisist tagada areng ettevõtetele ja enesekindlus elanikele, ning kõike seda parempoolse valitsuse süsteemsele vastutööle vaatamata. Ühiskonnas on rohkemal määral levimas konsensus selles küsimuses, et Tallinna eeskujul peaksid müügimaksuga välja tulema ka väga paljud teised omavalitsused.

Tallinn on näidanud head eeskujut. Seda ei ole suutnud varjutada ansiplik lausmaterdamise poliitika – tulgu see siis Gräzini või mõne teise lojaalreformistliku kõneisiku suu läbi. Eestis elavad inimesed ei ole nii rumalad, et ei saaks aru, mis on hea nii neile kui ka Eestile.

Müügimaks oli Ansipi valitsusele tõehetkeks, ja järgmise aasta märts vormistab selle ametlikult valimistulemuse. Eesti inimesed ootavad ammu aega, kui Tallinna edukad meetmed võiksid päästa kogu Eestit, anda meile kõigile uue perspektiivi.

Kadri Simson: valitsus kannustas leivahinna tõusu

Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni esimees Kadri Simson (pildil) ütles, et esmatarbekaupade hinna tõus on põhjustatud eelkõige valitsuse algatatud maksutõusudest.

„Statistikaamet annab teada, et kuigi majandusnäitajad on viimasel aastal olnud languses ja tööpuudus jätkuvalt hirmuäratavalt kõrge, siis hinnad sellele vaatamata tõusevad,“ märkis Simson. „Statistikaameti andmete kohaselt mõjutab hinnatõusu kõige rohkem elektri, soojusenergia ja kütte kokku 9,2-protsendine, mootorikütuse 14,2-protsendine ning toidu 2,5-protsendine hinnatõus, mis igaüks andsid kogumuutusest neljandiku.“

Simsoni sõnul reformierakondlased ja isamaaliitlased tõstsid elektri, soojusenergia ja kütte hinda, et seeläbi saada Eesti inimeste rahakotist riigieelarvesse 800 miljonit krooni lisa. „Arvestades, et Eestis on hinnanguliselt 567 tuhat leibkonda, siis iga iseseisvalt elav pere on lisatud käibemaksust ja aktsiisist kaotamas ligikaudu poolteist tuhat krooni,“ ütles Simson. „See on, erinevalt käibemaksu 2-protsendisest tõusust, peidetud, sest aktsiisidest lisatud maksukoormus on tootja kulu.“ Simsoni sõnul on Keskerakond korduvalt välja tulnud algatusega, et ränka aktsiisitõusu kompenseeriks inimestele esmatarbekaupade ja toasooja madalam käibemaks. „Samuti tuleb jätkuva inflatsiooni olukorras üle vaadata 2007. aastal välja arvestatud minimaalse toidukorvi maksumus,“ selgitas ta. „Täna olemas olukorras, kus kõik üle 9 kuu tööd otsinud inimesed ei saa riigilt niipalju abi, et esmavajadusi katta.“

Keskerakonna pressiteade

Kas meie maarahvas on hävimas või om viil rohtu, mis avitab?

Eesti Vabariigi põhiseadus tugineb rahva enesemääramise kustumatul õigusel. See on olnud senistele ja tulevastele põlvetele ühiskondliku edu ja üldise kasu pandiks ning peab tagama eesti rahvuse säilimise läbi aegade. Paraku on põhiseadus muutumas dokumendiks, mis meie valitsust enam millekski ei kohusta.

TOOMAS PAUR
Keskerakonna Lõuna-Eesti piirkondade koordinaator

Põhiseadusega manipuleerimine ja püüd põhiseadust vastavalt oma vajadustele tõlgendada on viinud meid olukorran, kus suur osa rahvast ei mõista enam valitsuse tegevust või, õigemini, tegevusetust. Inimesed ei looda enam meie riigi võimekusse viia rahva elujärg Euroopa arenenud riikide tasemele. Valitsuse senine põllumajanduspoliitika pole ka suuremale osale maarahvast edu toonud.

Maalu sureb välja

Just põllumajanduspoliitika on olnud üks neid kirveid, millega meie valitsused on eestluse elujuuri raiunud. Peale mitmete muude vastasseisude on tekkinud ka maa- ja linnarahva vastastikune mittemõistmine. Mind paneb tõsiselt muretsema meie rahva säilimine, maaelu jätkusuutlikkus ja rahva toitja-põllumehe-heitlik käekäik. Maapiirkonnad tühjenevad, külad hääbuivad, noored lahkuvad mitte enam linnadesse, vaid sootuks teistesse riikidesse, lootes võõrsilt leida seda, mida meie riik enam pakkuda ei suuda või ei taha. Otsitakse normaalselt tööd, elamisväärselt palka, võimalust luua oma lastele turvalisem elukeskkond. Paljud aga, kes pole veel lõplikult lahkuda otsustanud, töötavad pere toitmiseks välismaal, jättes oma väiksed lapsed vanavanemate hooldes. Maainimeste elulaadis hakkavad ilmema pöördumatud protsessid. Väike- ehk elatus- talusid jääb üha vähemaks ja üksik lehm karjamaal on Eesti oludes juba tõeline vaatamisväärsus. Koos väikekarjade kadumisega kadus paljudel talupidajatel ka sissetulekuallikas — võimalus iseendal oma eluga toime tulla. Nad jäid faktiliselt töötuks. Ka suurend põllumajandusettevõttesse vähendavad töötajaskonda, et ots otsaga kokku tulla. Nii polegi maapiirkondades täna võimalik tööotsijal ametlikku ja pidevat tööd leida. Kas tõesti hakkame elektroonika-, küberneetika- ja geneetikaajastul tagasi jõudma naturaalmajanduse radadele, kus raha, mida maal niikuinii pole, kaotab täielikult oma tegeliku otstarbe?

Siinkohal tuleb vägisi meelde jutuke uudishimulikust linnatüdrukust, kes peatab oma auto tee ääres hobusega askeldava maamehe juures ja küsib imestunult: „Kas siis ilma sarvedeta lehma on ka olemas?“ Mees annab ammendava vastuse: „On olemas sarvedega lehma, on nudistatud lehma ja on ka nudipäiseid. See aga, mille vastu kena neiu nii kangesti huvi tunneb, on oma olemuselt hobune.“

Pole siis ka midagi imestada, kui maameestel on juba käibefraasiks „Süütan koni ja annan gaasi!“ ehk: pole midagi parata, aga maalt tuleb jalga lasta. Meie mure on seda põhjendatum, et meetmeid nende negatiivsete nähtuste pidurdamiseks ei ole rakendatud ja jääb mulje, et seda ei kavetsetagi teha. Kas tõesti ikka veel loodetakse turumajanduse imettegevale võimele?

Tühjad kiiged

Keskerakond on läbi oma kahe maaelukonverentsi, 1. augustil 2009 ja 6. märtsil 2010, andnud selge sõnumi, et tema on antud hetkel ainus erakond, kes objektiivselt mõistab maaelu olukorda ja on välja käinud ideid, kuidas seda olukorda lahendada. Täna, olles opositsioonis, on Keskerakonnal võimatu maaelu allakäigu pidurdamissekkuda, kuna riiki juhivad teised erakonnad – Reform ja IRL. On kahju, et meie riiki juhtivad ajaloolased, kes rahva eksistentsi tagava elujõu, vastupanuvõime ja jätkusuutlikkuse alaseid distsipliine on kõrgkoolides põhjalikult tudeerinud, häid ja väga häid hindeid saades, kuid pole ajaloost selgeks saanud, et meie rahvast on sel põhjamaisel maalapil, hoolimata tormidest ja tuultest, oma sitkete juurtega kinni hoidnud just esivanemate katkematu side maaga. Ka oma vabaduse võitsemise kätte esmajooneliste armastusega MAA kui eluallika vastu. See, et täna küldesid kiiged ja seltsimajad kerkivad, on loomulikult tore, aga mis sellest kõigest kasu on, kui maal pole tootmist ja sellest lähtuvalt töökohti? Pole ju siis ka noori inimesi. Täna veel kiiguvad kiikedel meie auväärsete pensionärid, aga homme liigutab kiikesid vaid tuul.

On viimane aeg aru saada, et nii väike- kui ka suurtootjad on maaelu olulisimad tagajad ja jätkajad. Nad kõik elavad maal, teevad samaväärset tööd ning mõtleivad sarnaselt, aga ometi on riik pikki aastaid suhtunud neisse erinevalt. Kord toetatakse väiketootjaid ja jäetakse suurtootjad abita, siis on jälle vastupidi. See on aga otsene vastasseisu tekitamine ning ühtlasi maatootmise lõhestamine. Aeg on niisugune vahe-

tegemine lõpetada ja aru saada, et nii väike- kui ka suurtootjad elavad ning töötavad maal selle nimel, et Eesti inimeste lauale jõuks eestimaine piim, liha ja leib.

inimestel uus võimalus luua endale ise töökohti. Et oleks võimalik säilitada isatalu, kasvatada üles lapsed, kes armastavad oma kodukohta ja suure tõenäosusega jätkavad isa-

TÜHERMAA: Täna maaelu- ja hariduspoliitika puhul näevad Eesti maarajoonid varsti välja just sellised.

Foto internetist

Vaja läheb riigi abi

Kui enne 2001. aasta maarahva kongressi nõudis maarahvas koos opositsioonierakonnadega, et valitsevad erakonnad Reform ja IRL võtaksid vastu maaelu arengukava ning esitaksid selle enne 1. jaanuari 2000 Euroopasse, siis valitsus jutlustas moodustatavast delegatsioonist, mille eesmärk olivat PARIMATE liitumistingimuste saavutamine. Nende tingimuste tagajärgi tunnetab täna kogu maarahvas oma isiklikul nahal.

Tänane Reformi ja IRL-i valitsus on oma poliitikas ülimalt „jätkusuutlik“. Äraootav majanduspoliitika ja jõuetu hariduspoliitika on hakanud võsaga katma eile veel tegutsenud eluasemeid. Nii kaob tasapisi, aga järjekindlalt maa- rahva ja valitsuse vaheline usaldus. Kannatab just eestluse identiteeti kandev maarahvas. Peaülesanne, et maaelu lõplikult ei hääbuks, seisneb selles, et riik peab oma vahenditest panustama just väike-ettevõttesse. Et maal tekiks

ema algatatut.

Riik peab käima lükkama varumissüsteemi, mis nii mitmeteski riikides annab väike- talunikule võimaluse toota ja oma toodangut realiseerida. Esimese Eesti Vabariigi aegsed varumissettevõtted või, muna ja peekoni eksportimiseks olid ju riigi poolt algatatud ja ka finantseeritud. Samuti ehitati üles mitmed muud 100-protsendilise riigiosalusega ettevõtted. Täna ebanormaalselt suur tõetus ilma riigi aktiivse osavõtuta ei pruugigi kaduda. Elujõuliste maapiirkondade säilimine on aga rahvale ja riigile garantii, et rasked ajad üle elatakse. Kummalisel kombel mõistavad Eesti valitsevad erakonnad küll imehästi seda sõnumit valijatele lausa luulevormis ette vuristada, aga õhku hõljuma on need värsid siiani jäanudki. Loodame väga, et tühjade, ainult valijate hääli püüdivate loosungite aeg hakkab läbi saama. Rahvas lihtsalt ei jõua varsti enam sellist poliitikat kinni maksta.

12 kuuga kadus töökoht 49 436 inimesel

30. juuni 2010 seisuga oli Haigekassalt töötajana sotsiaalkindlustuse saanud 572 444 töötavat inimest; seda on samapalju kui 2004. aasta detsembri lõpul. Võrreldes tippajaga 2008. aasta juunis on seda aga 103 983 võrra vähem. Mullusega võrreldes (-49 436).

VIRGO KRUIVE, MTÜ Eurosaadik

Eelmise aasta juunis lubas IRL Euroopa Parlamendi valimiskampaania ajal, et loob 50 000 uut töökohta ja tagab tööd Eestile. Isegi kui keegi on uusi töökohti loonud, siis see ei ole korvanud töökohtade üldarvu vähenemist. (Selles töökohastatistikas on kasutatud Haigekassa andmeid sotsiaalkindlustuse andnud töökohtadest.)

Tagasi aastas 2004

Haigekassa varaseimad kättesaadavad andmed on 31. detsembri 2004 kohta. Seal on sotsiaalkindlustusega töötajate arvukus märgitud 569 898 ehk isegi 2546 inimest vähem kui käesoleva aasta juuni lõpul. Tookord oli peaministriks Juhan Parts ja Res Publica viimaseid kuid valitsuses. Aprillis moodustati Reformierakonna, Keskerakonna ja Rahvaliidu uus valitsus ning 2005. aasta 31. detsembri seisuga oli töökohaga kindlustatud juba 617 631 töötajat (juurdekasv 47 733). Järgnesid majanduse kasvu ja stabiilsuse aastad. 30. juunil 2006 oli Haigekassa sotsiaalkindlustus 655 914 töötajal (juurdekasv 38 283), 30. juunil 2007 juba 675 113 töötajal (juurdekasv 19 199). Tipp saabus 30. juunil 2008, kui sotsiaalkindlustusega töötajaid oli 676 427 (juurdekasv 1 314).

2007. a. Riigikogu valimiste järel olid valitsuse moodustanud Reformierakond, IRL ja SDE ning nende valitsusaeg oli alanud Pronksiööli ühiskondliku terviklikkuse lõhkumise ja transiidi ebavajalikuks kuulutamise. Eirati läheneva majanduskriisi märke. 2008. aasta suveks miinusesse langenu SKP-d raviti maksude ja aktsiiside tõstmisega ja eelarve kärpimisega. Tulemus oli soovitud vastupidine, aga riigile aadri laskmisega kooskõlas. Uue töölepinguseaduse jõustumise eel oli 30. juunil 2009 aastaga juba kadunud 54 547 töökohta (veel alles 621 880) ning majanduse rüüstamine jätkus. 30. juunil 2010 oli alles 572 444 töökohta ehk muutus aastaga (-49 436). Võime järeldada, et IRL-i lubadused on pöördvõrdelised: kui lubatakse 50 000 juurde teha, siis tegelikult kaotatakse (-49 436). Kahe viimase aastaga on Andrus Ansipi valitsus likvideerinud 103 983 inimese töökohad, näitab Haigekassa statistika. Viimase viie aasta jooksul on olnud Haigekassas kindlustatuid arvel vahemikus 1 268 631 (30. juuni 2010) kuni 1 287 575 (30. juuni 2008), muutus 18 944 inimest. Seisuga 1. jaanuar 2010 elas Eestis 1 340 127 inimest ja igasuguse haigekassakindlustusega oli juuni lõpul 71 496 inimest.

IRL-i lubadused ja tulemused on vastupidised.

Armas teekaaslane, hea naaber ja kõik head inimesed!

Kutsume Teid neljapäeval, 19. augustil kell 19 Ohekatku mõisaparki kodusele peole „Laske mul lihtsalt olla!“

Kontsertosa esitab ja tantsuks mängib Priit Sild. Kohapeal võimalik osta šašlõkki. Joogid võta ise kaasa. Osalustasu (40 krooni) saad tasuda kohapeal. Riietus sportlik, et murul istuda ja end mõnusalt tunda.

Tee Ohekatku mõisapargini: Rapla poolt tulles. Kehtnast väljas, asub vasakul väike bensiinijaam, sealt vasakule ja kuni tee lõpuni. Siis paremale ja kuni Ohekatku mõisapargini. Üritust viib läbi Keskerakonna Raplamaa piirkond.

Kohtumiseni!

Info tel. 53785542 või jaan.kahar@gmail.com

Kui leedulased avasid "tee E

22. augustil 1990 murdsid leedulased läbi Nõukogude piirivalve aastakümneid kehtinud reeglite ja avasid oma "tee Euroopasse". Sellest Leedu vabadusvõitluse üritusest võttis osa ka viis eestlast ja väike grupp Moskva demokraatide organisatsiooni liikmeid.

AADU JÕGIAAS

Kurikuulsa MRP-lepingu aastapäeva eelõhtul kell 18 kogunes Leedus Lazdijai piiripunkti eelpiiritsooni tõkkepuu taha ca 300 inimest, kes nõudsid endi lubamist Poolasse tollal kohustusliku viisata. Kaasas olid neil Leedu rahvarinde "Sajudis" poolt trükitud paberilehed, millel seisis tekst, et selles grupis olvad isikud (nimeliselt) on Leedu kodanikud ning nad soovivad minna endist kodumaad mööda tänapäeva Poola terri-

tooriumile. Nende seas oli ka kaks gruppi nn "leedulasi" – ühes oli viis eestlast (Taivo Oinus tütreaga, Helve Hiis, Aadu ja Kalli Jõgiass koos tütre Avega), teine koosnes "Moskva demokraatidest".

Piiri ületamas

Sellise nõudmise esitamine tundus olevat enesetapp ja vastavalt NSV Liidu kehtinud seadusele nimetati sellist tegu kodumaareetmiseks. Lugu muutus eriti kummaliseks, kui piirivalvurid lubasid selliste A4 formaadis paberite esitajad piiritsooni, kus inimkolonn alustas seejärel liikumist Poola suunas. Peagi jõuti piirivalve ametihooneteni. "Sajudise" esindaja nõudis megafoni kaudu piirivalve kõrgeima ülema väljatulekut. Uskumatu küll, aga peagi oli NSVL piirivalvepolkovnik meie ees. "Sajudisel" oli ette valmistatud pikk-pikk ultimaatumitekst piirivalvevägedele, mis algas

esemase nõudega, et kõik Nõukogude piirivalvurid oleksid järgmiseks hommikuks Leedu piiridelt kadunud. Loomulikult ei suutnud venelased kaua taluda selliseid nõudmisi ja varsti saimegi kuulda suurtest kõlaritest kostvat vene popmuusikat, millega 300 inimese hääl ja meie esindaja ruupor ei suutnud võistelda.

Tuli jätkata rännakut piiripunkti suunas. Nägime, kui meeletult palju täisrelvis sõjaväelasi oli toodud meie vastu. Hiljem kuulsime, et meie liikumist jälgis 5000 sõdurit. Samuti oli seal erinevaid soomusmasinaid. Loomulikult olid nende kõigi lasketorud keeratud meie suunas ja samas ka Nõukogude Liidu suunas, sest me tulime ju "vennaliku kodumaa" poolt.

Peale kilomeetripikkust sammumist olime piiripunktis, kus esitasime piirivalvekaptenile "Sajudise" tõendi, täiskasvanud ka oma NSVL siseriikliku passi; lapsed pidid edasisaamiseks olema vanemate passis kirjas. Kõik piiriületanud surusid kätt Poola piiri-

valvuril (nemad enam meie käest dokumente ei nõudnud) ja suundusid esimesse suuremasse asulasse, kus toimus rahvuste ühispidu.

Maailm jäädvustas selle sündmuse

Kogu ülalkirjeldatud lugu tundub vanematele inimestele muinasjutuna. Olen jätnud teadlikult seni ühe väga olulise asjaolu enda teada. Kogu piiriületamisprotseduuri jälgisid sajad üle maailma kohale tulnud ajakirjanikud. Seal olid esindatud BBC, Soome televisioon, Jaapani raadio jne. Kümned kaamerad ja fotoaparaadid fikseerisid meie minekut vabasse Euroopasse. Hommikupoole ööd liikusime tagasi oma kodumaa poole, aga pärast teele värvitud valge piiririba ületamist sattusime justkui teise maailma. Kõik Poolamaal kohatud inimesed olid olnud sõbralikud ja lahked, imelikul kombel puudus igasugune keelebarjäär. Nüüd olime aga sattunud taas nõukogude võimu kätte. Ohvitserid jagasid karjudes käske, KGB-lased püüdsid meid videokaameraga ükshaaval jäädvustada. Meenusid lapsepõlves

nähtud kaadrid sõjaaegsetest Saksa koonduslaagritest, kus vange õhtul laagrisse aeti: kahel pool okstraataed, pimedus, prožektorikiired veiklemas inimeste peal, koerte lõrisemine-haukumine, kivi-kujudena seisvad sõdurid, automaat rinnal, meie kõnd

teadmatusse. Mis meiega nüüd juhtub Nõukogude pinnal? See oli ju teadmata. Samas olime vabaduseilist joobunud. Minu arust kõik tagasipöördunud peatusid iga okstraadi taga seisva sõduri ees ja ütlesid neile kõikvõimalikes keeltes oma üleskutse.

Ajarännak sõjaeelsele Baierima

Taas on august ja taas tuleb Euroopa meelde murrangulisi sündmusi 70 aastat tagasi ning tosin aastat enne seda. Ka Teise maailmasõja algust ning Nõukogude Liidu ja Saksamaa kokkuleppeid: Stalini-Hitleri pakti (meile tuntud kui MRP) ning seejärel sõlmitud piiri- ja sõpruslepingut koos lisaprotokollidega.

KERSTEN SAAR

Arhiivide avanemine on aastatega toonud selgust, aidanud taas elustada toonaseid sündmusi Euroopas. Avanenud on lääneriikide arhiivid. Venemaa arhiivid püsivad visalt avalikkusele suletud. Nii on raske kaduma ka kuvand „pahast“ ja „hea“, „mustast“ ja „punasest“ diktaatorist, kes löid käed, jagasid Euroopat omavahel, ning et lõpuks siiski „hea“ võitis „kurja“ ning inimkond sai päästetud.

Ajalugu on kirev ja elav

Ajaloo on dünaamik, traagik ja romantik, ilu ja muidugi julgust. Eelmäng ja ettevalmistused neile Euroopa lähiajaloo murrangulistele

sündmustele jäävad kuhugi 30-ndate aastate algusse, Baieri liidumaa lõunaossa, Bad Reichenhall-Berchtesgadeni ja Obersalzbergi ümbrusse. See on looduslikult kaunis alpi-maastik haljendavate aasade, kaljumägedega ja idüllilise Königsee järvega nende vahel. Just sinna otsustas Hitler kohe pärast riigikantsleriks saamist (1933) viia oma poliitilise ja diplomaatilise kaardiväe. Rajati valitsuse lennuväli, korrastati teed, sisustati bürooruumid ja kasarmukompleks ning muu infrastruktuur. Seal asus Hitler kavandama, juhtima ja ellu viima oma Suur-Saksamaa teostamise plaane.

Füüreri Kotkapesad

Berghof, Kehlsteinhaus ja Klessheimi loss. Kolm imposantset ja ajaloo-sündmustest nõretavat hoonet Baierimaal, kus võib kuulda „ajaloo tiivalööke sahinat“. Sinna, Alpide põhjanõlvale, omandas Hitler tagasihoidliku mägimaja, mille oma plaanide järgi esinduslikuks ümber lasi ehitada. Maja oli mõeldud töötamiseks, väljavalitud külaliste vastuvõtmiseks, puhkuseks

rahus ja vaikuses ning muidugi seltskonnaeluks lähedaste kolleegide ja tuttavate ringis.

See oligi Berghof, mida ka alpikindluseks on nimetatud. Kindlus oli see ehk kaudses mõttes – pigem Hitleri isiklik kindlus Obersalzbergis. Pärast parteipäeva (1934) sai tavaks Hitlerit nimetada Juhiks (*Führer*). Berghofis olevat ta olnud siiski peremees.

Kuid see polnud veel see, mida Hitler oma plaanide läbiviimiseks vajab. Ta vajab tõelist kindlust. Kindluse ta ka oma viiekümnepäevase sünnipäevaks (20.04.1939.) sai. Partei poolt kinkis selle Hitlerile Martin Bormann. Mitte kaugele Berghofist lasi Bormann enda projekti järgi rajada järsunõlvilise kalju tippu viivad teed ja juurdepääsud ning ehitada esindushoone eriti tähtsateks vastuvõttudeks. See on Kehlsteinhaus.

Kohtumispaik, mis pidi külalistele avaldama jõulist muljet, näitama võõrustaja suursugust ja võimsust, lisama karmile poliitikale esteetilist värvingut. Juba juurdepääs sinna on muljetavaldav. Tee, mis viib alumiselt platvormilt ülemisele, on müstilne – nii all kui ka üleval püstloodsed kaljuseinad. Ülemiselt platvormilt kuni liftini minnakse tunneli kaudu 124 meetrit kalju sisse. Sõit tippu kestab kiiskavast messingist ja peegli- ja liftis 42 sekundit. Vaade, mis siis avaneb, on võimas – muu maailm jääb pool kilomeetrit

Hitleri "Kotkapesa" - Berghof. Foto internetist

allapoole. Esmamulje on psühhedeelne ja see oli ilmselt ka taotluslik. See on midagi, mida pole võimalik kirjeldada, seda peab ise nägema, kogema ja tajuma.

Kehlsteinhaus on tõeline alpikindlus. Kindlus, mida ameeriklased kartsid, – kartsid rünnata ja kartsid pommitada. Nendelt ka nimi „Eagle's Nest“ – Kotkapesa.

Hitleri diplomaatilise välis teenistuse kasutuses oli veel ka kaunis Klessheimi loss. See oli imposantne hoone oli mõeldud diplomaatideks vastuvõt-

tudeks ja poliitikute igapäevatööks.

Alpikindluste „külasteraamat“

Leidsin Hellmut Schöneri monograafia, milles loetelu kõrgetest aukandjatest, kes aastatel 1936–1944 Hitleri alpikindlusi külastasid. Külastused algasid siiski juba mõni aasta varem, kui valitsuse lennuväli käiku läks. Selle aja jooksul käisid Obersalzbergis *Führer*'iga kohtumas vist küll kõik Euroopa kroonitud pead, riigi- ja valitsusjuhid, relva-

jõudude ülemad ja kes kõik veel. Kindlasti oli ka erandeid – näiteks pole H. Schöneri loetelus ühtki vene nime. Asjaolu, mis ei anna vastuseid, pigem püstitab küsimusi, sest kahe totalitaarse riigi partnerlus suhted olid Euroopale nähtavad.

Kõrgete külaliste loetelus esimene on Briti toonane peaminister Lloyd George, keda võeti Kotkapesas vastu 9. septembril 1936. Juba foto toonaseid kohtumisest on kõnekas. Hitler – Esimese maailmasõja jefreitor – võtab

uroopasse”

Fotod erakogust.

MEENUTUS:
22. augustil
1990 toimus
Lazdijai
piiripunktis
“Sajudise”
suurüritus
“Tee
Euroopasse”.
Umbes 300
hulljulget
Nõukogude
Liidu
kodanikku
sammus
viisavabalt
Poolasse.

Küll soovitati automaat maha panna ja meiega tulla, lubati neile kõike, mis üks sõdurpoiss võiks ihaldada, aga mitte ühtegi vastusõna me nende käest ei kuulnud! Järgmisel päeval saime teada, et sinna olid toodud ainult Kesk-Aasiast pärit sõjaväelased, sest

ka ilmselt vene rahvusest inimese närvid poleks sellises olukorras vastu pidanud. Võimud iga hinna eest vältisid verevalamist.

Järgmised kolm päeva oli Lazdijai piiripunkt “lukus” – ei lubatud mitte mingisugust

piiriületust, ainult välisleedulased said 23. augusti hommikul oma endisele kodumaale minna. Sama päeva õhtul toimus Lazdijai lähedases laagris ca 100 000 inimese osalusel miiting, kus esinesid Vytautas Landsbergis ja teised tuntud Leedu poliitikud. Hiljem oli

hommikuni kestev kontsert, millel esines ka üks Eesti bänd. Õhtuks saabus kohale ka Eesti ametlik delegatsioon Pärnu Rahvarindest.

Allakirjutanu oleks väga tänu-lik, kui keegi sellel üritusel viibinud eestlastest endast teada annaks e-maili aadressil: aadu.jogiaas@neti.ee

Epiloog: Nädal pärast mu Leedus-käiku oli mul Tartu raekojas ametialane kohtumine tollase Eesti Kodukaitse staabiülema Andrus Ööveliga. Meie kohtumise algul oli tal kaenlas pakk esimese sinise Eesti piirivalve mundriga. Sobiva mannekeeni puudumisel panin selle endale selga. Munder osutus mulle täiesti parajaks. Küsisin Andruselt: “Kas piirivalvesse ka sideala inimesi vaja on?”, ning mõne hetke pärast löime käed ühiseks tööks. Minust sai Eesti Piirivalve sideteenistuse ülem. See tookordne otsus muutis kogu mu järgneva elu. Olen õnnelik, et sain olla Eesti Vabariigi taassünni juures ja olen saanud anda oma panuse Eesti iseseisvumisse.

Trubetsky: Mina pole öelnud, et sotsid on vördjad!

Möödunudnädalases Eesti Ekspressis ilmus artikkel pealkirjaga “Trubetsky: Sotsid on vördjad!”. Mina ei ole seda lauset öelnud. Mul on ka oma versioon, kuidas see pealkiri võis tekkida, mis ei pruugi aga tõele vastata. Ajakirjanik Heidit Kaio ei lindistanud minu juttu, vaid tegi märkmeid. Kui ma rääkisin sotside suhtes kriitilist juttu, võis ta selle märkmetes kokku võtta lausega “Sotsid on vördjad!”, mille arvas hiljem ideaalselt pealkirjaks sobivat.

TÕNU TRUBETSKY

Mul on alles nimetatud artikli algupärane, minu poolt läbi loetud ja parandatud, nõ. lõplik versioon. Kõik, mida selles ei ole, kaasa arvatud pealkiri, on Heidit Kaio või Eesti Ekspressi toimetuse väljamõeldis.

Trubetsky

Algupärane tekst oli järgmine: *Ärkasin hommikul üles ja mõtlesin, et võiks tänä Keskerakonda astuda. Sellele otsusele ei eelnenud midagi, ei mingit tõuget või ajendit. Tekkis lihtsalt mõte. Tegelikult ma ei tahaks sellest rääkida. Mind väga ei huvita, et end inimestele arusaadavaks teha. Ma ei lugenud enda kohta kirjutatud artikleid. Ma pole siiani Delfit või ajalehtede internetikülgi lahti teinud. Imestan, et see nii palju tähelepanu pälvi. Haige ühiskond.*

Internet kubiseb Keskerakonna-vastasest sõimust. Sõim ja möla. Ma olen kindel, et enamus nendest, kes Keskerakonda sõimavad, on IRL-i taustaga. Tahan näidata oma ebasümpaatiat nende suhtes. See, kuidas Keskerakonna ja Savisaare tegevusele reageeritakse, kriipsutab tuhat korda alla, et Keskerakond on õige valik. Tahtsin näidata, et olen Savisaare poolt. Mind ei kutsutud erakonda – see oli 100 % minu enda otsus. Ma isegi ei tunne kedagi Keskerakonnast. Tegelikult, Eino Baskinit põgusalt tunnen, ja Keskerakonnas on teisigi sümpaatseid inimesi.

Keegi soovitas, et võiksin Katrin Siskaga bändi teha. Hea mõte. Võib-olla peaksingi ta bändi kutsuma. Kas minna Tallinna volikokku? Miks mitte. Samas ma ei luba seda. Samuti Riigikokku. Ma ei tea, kas ma kandideerin. Pole jõudnud mõelda. Olen ainult ühe korra käinud Keskerakonna kontoris, siis kui liikmeks astusin. Roheliste erakonna vastu pole mul midagi – tülili me ei läinud. Me ei suhtle igapäevaselt Marek Strandbergiga, aga võiksin olla temaga sõber või kellega iganes rohelistest.

Reformierakonna vastu pole mul ka midagi, aga sotside vastu küll. Vastik, silmakirjalik, ideoloogia – võltsvasakpoolsed. Nii Eesti sotsid kui ka kõik teised. Nad teevad IRL-iga koostööd, mida nad oma valeliku ideoloogia järgi teha ei saaks. Tulumaksu suhtes, kas on astmeline või mitte, mul eelistust pole, ja kas on kapitalism või sotsialism, see ka väga ei huvita. Isikuvabadus on tähtis: mida rohkem vabadust, seda parem. Ühiskond on seda vasakpoolssem, mida vabam ta on, ning seda parempoolssem, mida vähem vabam. Meil aga arvatakse, et vasakpoolsus tähendab venemeelsust või kommunismi või putinismi või ei tea, mida.

Mart Laari raamatud (ma küll ei tahaks teda kritiseerida) on viinud selleni, et tuleks mõelda Eesti lipu ümber vahetamisele – see on omandanud natsisõbraliku varjundi. Natsid kingivad neid raamatuid hea meelega üksteisele sünnipäevaks vms. Minu arvates on eestlastele kahjulik olla natsisõbraliku imidzhiga.

(Pärast selle jutu läbilugemist ütles Tõnu, et see pole temalik – ta ei räägi monoloogi vormis. Seepärast olgu täpsustuseks öeldud, et ajakirjanik esitas vähemalt kümme suunavat küsimust, mille vastustest see tekst vormus – H.K.) Heidit Kaio

male

võitjariigi peaministrit vastu trepil, ulatades tervituseks käe, seistes ise külalisest paar astet kõrgemal.

Kohtumiselt naasnud peaministrit võttis tütar vastu kõlavalt häälel ja asjakohase zhestiga „Heil Hitler!“. Ja isa vastas: „Jawohl, Heil Hitler!“, lisades, et oli kohtunud suurepärase inimesega, kes on aidanud taas jalule Saksamaa majanduse, andnud saksa rahvale tagasi usu tuleviku, – tõelise rahvuskangelasega.

1938. aasta oktoobris võeti Kotkapesas vastu Prantsuse suursaadik Andre Francois-Poncet. Veel kümme aastat hiljem, meenutades muljeid kohtumisest, ei leia suursaadik sobivaid sõnu oma imetluse ja vaimustuse edasiandmiseks. Tema meelest oli see midagi grandioosset, midagi, mis näis kõigutavat universumit. Austria riigikantsler Kurt von Schuschniggi visiit Obersalzburgi koos riigisekretär Guido Schmidtiga 1938. aastal oleks ehk sobivaks viiteks meeleoludele ja stiilile sündmuste „teises servas“. Austria kantsler koos saatjaga viidi lennuväljalt Berghofi sõjaväe roomikmasinal, meeleolu „vormimiseks“ mööduti Waf-fen-SS-i kohaliku üksuse kasarmutest.

Hitler võttis austerlased vastu oma töökabinetis. Otsekujuhuslikult osales kohtumisel ka kolm kindralit. Austerlased said lepingu teksti, mis kästi alla kirjutada muutmata kujul,

või muidu „Kõik järgnev kaotab mõtte!“. Kui Austria riigikantsler teatas, et tal pole volitusi sellise lepingu allakirjutamiseks, andis ärritatud Hitler kindral Wilhelm Keitelile (siis juba Wehrmachi ülemjuhatajale) käsu austerlased kabinetist välja saata. Schuschnigg palus sedamaid uut kohtumist. Seda tuli aga paar tundi oodata. Jutt käis Austria liitmisest Saksamaaga. „Ühel päeval seisab ma nagu kevadtorm oma vägedega Viinis!“ – need on Hitleri sõnad. Kuu aega hiljem marsisidki Saksa üksused rahvahulkade juubelduste saatel Viini. Toimus Austria liitmine Saksamaaga – Anschluss.

Lõpp

Obersalzburgi saaga lõppvaatus oli kiire. Kiire ja dramaatiline, kuid mitte väga kurb. 1945. aasta 25. aprillil alustasid liitlasväed piirkonna pommitamist. Berghofile heideti 1232 tonni pomme. Kompleks hävis täielikult. Kohalik ajaleht „Berchtesgadener Anzeiger“ kirjutas suurtest purustustest, kuid vaid 31 hukkunust. Kehsteinhaus säilis, ameeriklased võtsid selle võimudelt üle. Kuuekümnendate algusest on Kotkapesa külastajatele avatud. Berghofi aga ei pääse. Miks? Et paik ei muutuks „palveränakute kohaks“.

Klubis Impressum räägitakse sõjast ja kollaboratsioonismist

Rahvusvahelise meediaklubi Impressum augustiüritus puudutab delikaatset ajaloo teemat, mis pole tänapäevani oma aktuaalsust kaotanud. Juttu tuleb natside anastatud rahvaste koostööst okupatsioonirežiimiga.

Klubi külaliseks on seekord Jaroslav Targa nim. Novgorodi Riikliku Ülikooli professor ajaloodoktor Boriss Kovaljov (pildil).

Avaliku diskussiooni teemaks on valitud „Kollaboratsioonismi anatoomia“.

Boriss Kovaljov on sündinud 1965. aastal Novgorodi oblastis. Pärast Novgorodi ülikooli lõpetamist asus ta seal tööle õppejõuna. Suur osa tema teadustööst on seotud kollaboratsioonismi käsitlemisega ajaloolisest aspektist. B. Kovaljov on avaldanud üle 200 teadusliku ja populaarteadusliku töö, sealhulgas raamatud „Natsistlik okupatsioonirežiim ja kollaboratsioonism Venemaal 1941-1945“ (2001 ja 2004). Ta on koostanud üle kümne artikli entsüklopeediale „Holokaust NSV Liidu territooriumil“ (2009). Konsultandina on ta osalenud teleprojektides „Karistussalklased“, „Euroopa röövimine“ jt.

Klubi Impressum ootab Boriss Kovaljoviga avalikus diskussioonis kohtuma ajakirjanikke, ajaloolasi ja avalikkuse esindajaid.

Üritus toimub 23. augustil kell 17 hotelli Meriton Grand Conference & SPA konverentsikeskuses. Osaleda soovijad peavad eelnevalt registreeruma telefonidel 635 5819, 534 58494 või e-posti aadressil info@impressum-club.eu.

Omad müüsid maha, võõrad päästsid

Alates meie iseseisvuse väljakuulutamisest on Eestis viibinud sadu eksperte Vana-Euroopa riikidest, meie majanduse turgutamiseks on antud kümnete tuhandete lehekülgede kaupa nõu. Eesti praegune põllumajandus toodab hoopis enam kui rahva minimaalseks äraelamiseks (näiteks kriisiperioodil) vaja läheb, kuid hoopis vähem, kui mõnel agraar-arengumaal (näiteks Laoses), kus on normaalseks kasvatada aastas tonn teravilja ühe elaniku kohta. Leiba me toodame, kuid on palju elanikkonnagruppe, kel on probleeme seda leiba kätte saada.

AARNE RUBEN, kirjanik

Mõnikord on euroekspertide nõuanded olnud hoopis läbinägelikumad ja hoolivamad meie rahva suhtes kui oma valitsuse korraldused. Sellest ka järeldus, et Euroopa Liidus ei istu ainult Prantsusmaa ja Saksamaa *lobbyistid*, kelle ülesanne on põllumajandus ääremaadel välja suretada. 1990. aastate alguses oli põllumeeste huvigrupidel kombeks vastu võtta nn konsulente Läänest: Saksamaalt, Hollandist, Itaaliast, Soomest, isegi Poolast. Ja mõnikord juhtus, et need konsulendid mõtlesid hoopis eesti rahvuse keskmalt kui isandad Toompeal.

Meie kohalikud shokiterapeutid

Põllumajanduse hävimine parempoolse valitsuse ajal 1993. a oli üks osa protsessist, mida vasakpoolne majandusteoreetik Naomi Klein oli Aasia ja Ladina-Ameerika riikide näidete varal kirjeldanud teoses „Shokidoktriin“. Panna kokkukukuvad majandused sõltuma IMF-i ja Maailmapanga laenudest. Samaaegselt likvideerida või killustada väikeriigi rahvusteadvus, mis Eestis just sõltus mustast mulgi kuest ja jannsenlikust „jalast, mis ikka adra taga käib“. Isamaaliidu valimiskampaania üheks osaks 1992. aastal oli põllumajanduse doteerimise täielik kaotamine. Samal ajal vähendasid Euroopa riigid, kellest peatselt olid vabaturu tingimustes saamas meie konkurendid, oma põllumajanduslikke dotatsioone kõigest kriipsuvõrra. Ettevaatlik majandus ei tee hüppeid. Seejuures jätkus Euroopa isandatel 1993. aastal palju enam kainet meelt kui meie endi valitsejatel. Nii toob 4. märtsi 1993. a. Maaleht ära Euroopa põllumajanduseksperptide arvamuse Eesti agraarsuhete

kõikjal, kuid enesetappude laine tabas peaaegselt maapiirkondi.

Põllumajanduse tapmine

Isik, kes seesugustes tingimustes on valitsuse liige, peaks valima kahest halvast vähem halva. *Voimix*’i ohjeldamiseks tulnuks siiski kehtestada väike imporditoll. Ükski Euroopariik ei oleks meie suhtes analoogiliselt tolle vastu kehtestanud. Seda ei tehtud, sellele isegi ei mõeldud. Isamaaliidu kaitseks tuleb öelda, et 1993. aastal ei olnud ta ka päris hüüan: tulnud võimule rahvuslikkust ja „puhast platsi“ rõhutades, lubati kohe ka põllumajanduse subiidiumid kaotada. Seda ei pannud maarahvas justkui tähele, valiti ikka Isamaad ja rahvusvahelist meest Lennart Merd. 1993. aastal võimule saades hakkas Isamaal vist häbi, ja endiselt finantseeris valitsus tervet rida põllumajandusprogramme. Sealjuures polnud isegi eriti kontrollimehhanisme, kuhu kõik need rahad lähevad. Võib-olla päästeti seega terve hulk rahvusekehandile vajalikke elusid? 1993. aasta sügishooajaks oli

mida oluks siis olnud võimalik teisiti teha ja kas ta uuesti samamoodi ei tee, kui taas võimule pääseb.

Vahepealsetel aastatel toimunud piimatööstuse jm töötleva tööstuse suurte ettevõtete katastroofilised võlad ja pankrotid johtuvad ühest ja samast juurest: pärast 1993. aasta reforme ei tasu põllumajandus Eestis end ära. Praegugi on piima hind väike- tootjale katastroofiliselt madal, sama hüppe allapoole on teinud teravilja kokkuostuhinnad. (Piima hindade langemine on trend üle Euroopa.) 3. augusti uudistes teatab Põllumajandusministeerium küll, et pöud ei ole teraviljasaake kahjustanud. Jah, seda küll, et vilja on, kuid väiketootjal ei ole mõtet seda alla omahinna müüa. Seni veel tegutsevad viljatalud kaotavad järjest oma lepinguid. Nagu kunagi: vilja on, kuid see hakkab kopitama ladudes.

Soome kogemus

Peaksime sarnaselt Soomega hakkama oma teraviljaseemne tootmist subsideerima. Siin on üks väljapääsudest. Mitte ainult Sangaste rukist, vaid iga-

SHOKIDOKTRIIN: Põllumajanduse hävimine Mart Laari ja Isamaaliidu ajal 1993. aastal täitis eesmärgi likvideerida ja killustada väikeriigi rahvusteadvus. Foto internetist

dollarite“ abiga, vaid raske kohaliku vaevaga. On väga ülekohtune süüdistada Eesti põllumajandust, nagu oleks sovhoosid ja kolhoosid saavutanud kõige selle, mis neil oli, teiste N. Liidu osade arvel, limiite kavalduse või senistele headele tulemustele viitamisega endale krabades. 1993. aasta majandus elas läbi interferentsishokki: kohe, kui *Voimix* ja teised välismaised võisordid hakkasid kontrollimatult Eesti turul vohama, hakkasid piimakombinaadid tootjale, eelkõige ühistutele massiliselt võlgu jääma. See katastroofilainetus jõudis linna, sest pankrotistunud põllupidajad – ka nood, kes ei jõudnudki neile tagastatud maaga midagi ette võtta – tunglesid hordidena linna, kus aga samuti likvideeriti tööstusmahtusid. Töötus suurenes

pool nendest programmist kaotatud, kuid Mart Laar oli hakanud kõnelema uuest programmist: põllumajanduse ekspordifondist. Kõneldes Eesti põllumajanduse pankrotist aastal 1993 on keeruline anda üheseid propagandistlikke hinnanguid. Mingi null-koma imporditoll võib ju ajutiselt kehtestada, aga Eesti põllumees ei oleks saanudki selle kaitse tahajääd. Väikeriigile, kes ennast pidevalt tollide abil kaitseb, kehtestavad suurriigid lõpuks tollid vastu, ja kui suured riigid kehtestavad väljaveotollid, siis väike riik ei jõua enam osta kõrgtehnoloogiat. Väikeriik võib kehtestada imporditollid, aga ta ei tohi alustada imporditollisõda. Sellepärast hoidun ma mõttearendusest, nagu oleks Mart Laar rahva vaenlane, pigem tuleks vaadata,

sugust teravilja. Praegu kulub suur hulk raha äsjatekinud euro-põllumajandusbürookraatiale, mis produtseerib näiteks selliseid passaaže: „Leader-lähemine erineb muudest traditsioonilisematest maaelu arengu poliitika meetmetest selle poolest, et ta näitab pigem seda, kuidas toimida, kui seda, mida oleks vaja teha“. (Lugu Leader-meetmest Põllumajandusministeeriumi kodulehelt.) Sügavmõtteline? Isegi mitte lihtsalt „teha“, vaid „vaja teha“ – sellest satub lause lugeja erilisse segadusse.

Filosofia on tore asi, aga kui palju see kõik maksma läheb? Samal ajal ei koosta Soomes keegi nii elegantseid lauseid, vaid seal võidetakse raha ja aega teraviljaseemne suunamisega kodumaisesse seemnevarusse.

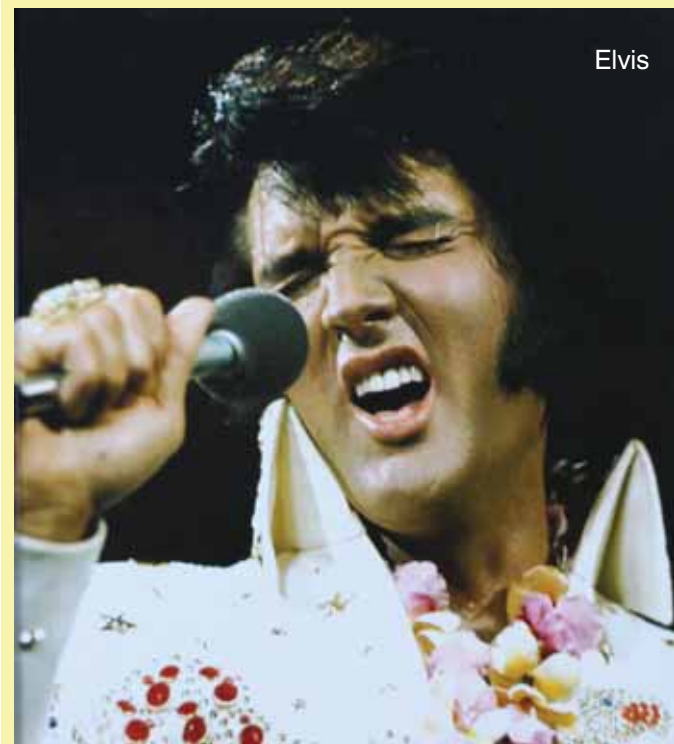
Elvis elab edasi!

Nii kõlavad reklaamid ja hüüavad arvukad Elvis Presley nimelised portaalid internetis. Need netileheküljed uuendavad iga päev oma sisu, toetudes arvukatele sündmustele, mida siiani seostatakse suure laulja nimega.

Näiteks Elvise kodumuseumi Memphise linna Gracelandis külastab nädalas tuhandeid fänne. Alles hiljuti ületas maailmaagentuuride uudiskünnise Elvise kolme seniteadmata foto leidmine ühest pealdiseta ümbrikust museumi kauges lausahtlises. Kodumuseumis on kõik nii nagu oli Elvise ajal. Tema ema Gladys suri juba poja eluajal, isa Vernon aga elab ja toimetab nende ühises kodus edasi.

Elvise plaate antakse välja sadades tuhandetes ja neil on siiani hea minek. Lausa hämmastav, et isegi palju aastaid pärast laulja lahkumist saab nii mõnigi album taas kuldplaadiks. Ka Eesti plaadipoodides on praegu müügil vähemalt kümme korda erinevat Presley heliplaati või albumit.

Elvise meenete, DVD-de, filmide ja vanade raadiosaadete müügist saadakse aastas kümneid miljoneid dollareid. Surnud Elvis teenib praegu rohkem kui enamik elusolevaid kuulsusi. Presleylt teenitav tulu ulatub poolehoidja miljoni dollarini aastas. Äritsemise kuulsuse nime ja mälestustega käib täie hooga. Elvise jälgendajaid loetakse kümnetes tuhandetes ja enamik neist toob tänini saalid rahvast täis. Sedavõrd populaarne on rokikuningas isegi 33 aastat pärast oma lahkumist.

Elvis

Tegelikult lahkus kogu ajaloo üks suurimaid tähti ja enneolematut populaarsust saavutanud laulja elust vaikselt üksinduses oma kodus. Tema surma juures 1977. aasta 16. augustil ei viibinud keegi. Küllastajate suurt hulka arvestades tundub, et tee Elvise hauale ei rohtu vist niipea.

Eestlastel on vedanud. Rokikuninga lahkumise 33. aastapäeva eel ilmus kõvakõites ja kaunistatud raamat „Kuningas Elvis“, mille autoriks on eestlaste kõige suurem Elvise-asjatundja Tõnu Tuulas. Raamat on kirjutatud hoole ja armastusega ning pakub huvilistele tõelise naudingu.

Lugeja elab läbi viiekümne aastate lõpu ja kuuekümnendate aastate noorsoo ideaalid ja püüdlused. Me otsekui tajuksime seda õnneliku aega, kus uue sõja peale ei mõelnud veel keegi ning vabam kodune kasvatus ja noorte püüdlus iseseisvuse poole astus oma esimesi samme. Need olid poisid, kes käisid korralikult kammitud juustega, ja tüdrukud, kes kandisid lühikesi kirevaid seelikuid ja kergete spordijalatsid. Nii oli kergem *rock 'n' roll*’i tantsida. Kõik need noored pidasid lugu laiadest automaatkäigukastidega *Cadillac*-autodest, mis hõljusid maanteel nagu rasked laevad lainetel ja neelasid vähemalt 25 liitrit bensiini 100 kilomeetri peale.

Tuulasel on õnnestunud rokikuninga kirevast elust luua ammen-dav ülevaade. Just nimelt eestlaste jaoks, sest ega meie emakeeles Elvise kohta eriti palju lugeda ole. Raamat pakub rikkaliku pildivaliku ja täieliku filmide, filmimuusika, plaatide ja kasutatud kirjanduse registri. See pole lihtsalt hea raamat, see on tõeline käsiraamat igapäevale, kes XX sajandi suurimat rokilegendit armastab või tema erakordse loomingu vastu huvi tunneb. See on raamat tolleaegsetele *rock*’ilastele, kes tänini oma muusikamaitsele ja iidolile truudus jäänud.

Nii elabki meie, tänaste kuuekümnendate ehk kunagise kuldsete kuuekümnendate aastate põlvkonna mälestustes Elvis Aaron Presley väärilt edasi. Ikka ja jälle pannakse tema heliplaat mängima ja kuulaja astub kaugemale mälestuste maale, mille muusika, maitse ja mõtlemise määras ära üksainus mees. Pikk, mustade läikivate juustega, puusi õõritav mees kitarriga.

Venemaa kriisitõrje

Oma eelmistes kriisi käsitlevates artiklites olen kirjutanud sellest, kuidas sündmused arenevad Hiinas ja Ameerika Ühendriikides. Kolmandas, viimases artiklis selle teema kohta vaatleksin olukorda Venemaal.

PRIIT KARUMAA

Kui räägime Venemaast, siis peame teda vaatlema ennekoike kui postsovetlikku riiki koos kõige sellest tulenevaga. Kõige iseloomulikuma joonena peab mainima plaanimajandust.

Venemaa majanduse lähiajalugu

Jäägu siinkohal igat sorti majandusteadlaste vaielda ja otsustada, kas majanduse arengut on üldse võimalik planeerida. Isiklikult kaldun arvama, et seda edukalt teha on ikkagi väga ja väga raske. Ometigi elas üks kuueandik maailmast just nimelt sellise nähtuse mõjusfääris, ning selle mõju on siiani tuntav.

Seda, mis toimus Nõukogude Liidus, ei saa alati hinnata nüüdisaegsete majandusmudelite kaudu, sest kõike üritati kindlast keskest reguleerida. Nii suunati suur osa majanduse koguproduktist otseselt poliitiliste eesmärkide täitmisele, toetati erinevaid poliitilisi režiime, kes üritasid asuda sotsialistlikule arenguteele või lihtsalt jätsid sellise mulje. Palju vahendeid kulus ka külma sõja pidamisele. Ühesõnaga, palju toetati projekte, mis võib olla olidki õigustatud riikliku julgeoleku seisukohast, kuid mõjusid laastavalt majandusele tervikuna. Eelmise sajandi 70-ndatel algas N. Liidus (NL) selge stagnatsioon, mis oli seotud demograafilise võimetusega ning ka raskustega lõpptoodangu turustamisel. Kuna NL-i majandus polnud kuidagi seotud vaba konkurentsiga, tõsteti tootmise efektiivsust ennekoike tootmise spetsialiseerumise süvendamise abil.

Tekkisid suured tööstusgigandid, mis pidevalt nõudsid uusi oskustöölisi. Samad gigandid avaldasid tugevat mõju ka demograafiale, sest sageli moodustasid tehaste ümber terved uued linnad, ning seda saatis nähtus, mida Venemaal hetkel nimetatakse „külade tühjenemiseks“. Ettevõtete suurendamise ja regionaalse tööjaotuse kaudu suutis NL ülatavalt hästi konkureerida lääneriikidega, turustada oma toodangu ning isegi näidata häid majanduskasvu tulemusi. Kuid seda vaid mingi ajani.

Alates 1970. aastatest, pärast naftashokki, jäi NL-i jaoks ainsaks avatud Lääne turuks süsivesinike turg. Samas püsis naftahind kõrge, ning naftatud voolasid ohtralt riigikassasse. Majanduselu edenemise nimel astuti isegi mitmeid poliitilisi samme, nagu näiteks vastastikused desar-

meerimisprojektid USA-ga. Püsisvat efekti see aga ei andnud, sest NL-i mõjusfääri alalhoidmine nõudis pidevalt suuri kulusid, ning, nagu enne mainitud, ei arvestatud sealjuures sugugi majandusliku reaalsusega. Muidugi tehti lisaks ka palju valesid otsuseid. Selle üheks näiteks on kõrgtehnoloogiliste seadmete ostmine lääneriikidest, mis tõi lõpuks kaasa NL-i mahajäämuse selles valdkonnas.

Sõjas võitjaid pole

Muidugi ei kulgenud külm sõda eriti edukalt ka NL-i põhilise vastase USA jaoks. Nii võib kindlalt väita, et külmas sõjas võitjaid polnud, kui mitte arvestada rahvusvahelisi suur-korporatsioone, kes olid kaudselt nii USA kui ka NL-i põhilised võlausaldajad. Ei saa öelda, et ka USA oleks selles situatsioonis adekvaatselt käitunud. Sisuliselt puutus USA kokku analoogilise probleemiga kui NL – tarbimise kahanemisega.

Tarbimine on seotud demograafiaga ja terve rea muude nüanssidega, kuni inimese füsioloogiliste vajadusteni välja, ega saa lõpmatuseni kasvada. Selle asemel, et leida kitsaskoht tootmise korraldamises, hoopis hakati kontrollimatute tarbimislaenu abil toetama tarbijat ennast. Sellest perioodist saigi alguse postkapitalistlik laenuurahal põhinev majandussüsteem, mille kriisi praegu omal nahal tunne.

Venemaa on hetkel rinda pistmas täiesti banaalse ületootmiskriisiga, millele lisab võrdselt kohaliku koloriidiga *ökonoomidotism*. Rahvusvahelise krediteerimise kriis on siinkohal puht teisejärguline. Venemaa kriisi fundamentaalseks põhjuseks on majanduse struktuurne disproportsioon ja majanduse mõningane nõrkus.

Venemaa postsovetliku majandusarengu võiks tinglikult jagada etappideks. Neist esimene kujutas endast Gaidari valituse katseid stabiliseerida olukorda, kus Vene rubla hüperinflatsiooni tingimustes ei suutnud enam oma eesmärke täita. Selles keerukas olukorras üritas Gaidar inflatsiooni peatada hindade vabaklaskmise ja monetaarse baasi piiramise kaudu. Kahjuks aga töid need meetmed, koos peaaegu olematu krediidisüsteemiga, kaasa olukorra, kus ei tõustus ega põllumajandus ei suutnud enam edasi funktsioneerida. Kõige selle tulemusena muutus 1992. aastal järgmiseks kaheks aastaks Venemaal ainsaks kindlaks maksevahendiks USA dollar.

Venemaa IMF-i haardes

Teine etapp (1994–1998) kujunes IMF-i täielikuks pere-mehetsemiseks. On ilmset, et IMF ei viinud reforme läbi

kaugeltki mitte ainult Vene poole poolt. Ilmselt hakkab info nende sündmuste kohta liikuma mitmekümne aasta pärast, kui kõik protsessis osalenud selle ilma mõjukad

Putinil peale välismõjude kahandamise ka muid teeneid on, kuid jäägu see juba nende endi otsustada.

Tasakaalustumine ja vaikne majanduskasv

Venemaa majanduse arengu kolmas etapp jõudis kätte 1998. aastal rubla devalveerimisega ning kestis 2002. aastani. IMF-i finantsgängerid olid selleks ajaks riigist välja tõrjutud ning algas Venemaa stabiilne kapitalistlik areng kohaliku omapära arvestades. Siin mängis oma osa ka Vene Keskpanga tolleage se juh Gerastshenko pädev tegutsemine. See väljendus keskpanga poolt majandusele pakutavate odavate laenude projekti käivitamisest, mis võimaldas elustada ka siiani varjusurmas viibinud majandusarud.

Algas Venemaa majanduskasv, mis põhines eksporti soodustaval odaval rahvusvaluutal ja suhteliselt odaval tööjõul.

Kui vaadelda situatsiooni rahvusvahelises võrdluses, siis kaugen Venemaa USA mudelist ning hakkas kasutama oma oludele kohandatud Hiina mudelit, mis väljendus nii majandus- kui ka sisepoliitikas. Hakkas ilmema keskväime soov oma kontrolli tugevdada, ning lühikese ajaga tehti lõpp ka erinevate segastel aegadel kapitali kogunud oligarhide ja nende rühmituste võimule. Ühtlasi andis selle perioodi edu Venemaale võimaluse 2006. aastal tasuda ka NL-i ajast pärandina saadud välisvõla.

Alates 2002. aastast vaheldusid Venemaa Keskpanga juhtide kohal Ignatjev ja Kudrin. Nende tegevuse tulemusena hakkas rubla uuesti kallinema, ning laenu rubla-des muutusid tunduvalt kallimaks välisvaluutas antavatest laenudest. See hakkas Venemaa krediidisektorit uuesti siduma USA finantsmulliga. Olenedes toorainehindade kiirest kasvust maailmaturul, tõi see kaasa Venemaa finantssektori kiire kasvu, mille kapitaliseerumine moodustas 2007. aasta lõpul 100 protsenti SKP-st.

Kõik see muutis Venemaa alanud kriisi suhte palju tundlikumaks.

Venemaa jõujooned

Kuid millises seisus on praegu Venemaa ja milliseid samme ta astub, et kriisi mõju leevendada?

Kui tahame mõista, mis olukord valitseb hetkel Venemaa võimaldaval, ei saa me kuidagi rääkimata jätta Venemaa erinevatest mõjugruppidest ehk nagu Vene analüütikud seda kutsuvad – „eliidi konfliktid“.

Venemaal on hetkel tegevad kolm suurt mõjugruppi. Niimetagem neid tinglikult refor-

maatoriteks, „vägilasteks“ (vene keeles: *siloviki*) ja radikaalideks.

Eredaimad reformaatorite esindajad ongi hetkel Ignatjev ja Kudrin, kes on pöörastel üheksakümmendatel kuulunud nii Tšubaisi kui ka Gaidari meeskonda. Mainisin neid kaht tegelast ennekoike seepärast, et nad on suutnud siiani püsida, kui mitte võimul, siis vähemasti võimule lähedal. Võimuliid on neil üsna omapärane positsioon. Ei saa öelda, et neid eriti sallitaks. Ennekoike on nad teiste silmis ebausaldatavad, kuna rajavad oma seisukoha põhiliselt Wall Streeti analüütikute positsioonidele, ning omal ajal on nad liialt agarasti teeninud rahvusvaheliste suur-korporatsioonide huve.

Samas on nad aga ainsad kogu nn eliidist, kes üritavad teha mingeid plaane ja omavad midagi majandusstrateegia taolist. Seepärast ei saa võimule olevad „vägilased“ neid ka täiesti kõrvale tõrjuda.

Ühes on enamik Vene analüütikuid ühel meelel: Ignatjev ja Kudrin on teinud hulgaliselt vigu ja Venemaale kahjulikke otsuseid, kuid ilmselt pole paremaid, kõigile osapooltele sobivaid kandidaate ka kuskilt võtta. Rõhutan siinkohal fraasi „kõigile osapooltele sobivaid“.

„Vägilased“

Teiseks mõjuväimsaks blokiks on „vägilased“, endised ja praegused jõustruktuuride esindajad, eesotsas Vladimir Putiniga. Tegelikult algas jõustruktuuride aktiviseerimine juba endise KGB juhi Andropovi ajal. Tegemist on väga huvitava nähtusega, millest võiks kirjutada eraldi artikli, kuid kirjeldaks seda siinkohal lühidalt.

Andropovi idee seisnes Nõukogude ja Lääne eliidi lähenemises – ehk Nõukogude eliit soovis maailmasjade otsustamisel kaasa rääkida.

Idee ise rajanes Läänele jõupositsioonilt lähenemises. Nõukogude eliit pakub rahu-likku kooseksistentsi ja tooraine stabiilset tarnimist ning saab vastutasuks sõnaõiguse globaalsetes küsimustes. Idee oli ambitsioonikas, kuid kahjuks teostamatu. Lääne eliidi näol on tegu ennekoike mitme põlvkonna majandus-inimestega, kes valdavalt kapitali ning on oma impeeriume üles ehitanud kui mitte aastasadu, siis aastakümneid. Vene eliit oli aga peaaegu eranditult eriteenistuste-taustaga ega omanud majandusest mingeid teadmisi, samuti puudus neil ka kapital.

Osaliselt lahendati kapitali probleem oligarhide vara bruttaalse ümberkandimisega (meenutagem Bereskovskit ja Hodorkovskit). Ometi ei soovita Läänes seda kontingenti

VÄGILANE: Putin on just karu „taltsutanud“.

Foto internetist

altruismist, vaid tegi seda ennekoike Pariisi Klubi ja USA huvides. Venemaa monetaarne baas seoti järgalt IMF-i krediididega, avati kogu Venemaa turg impordiks, viidi läbi kauboikapitalismile omane ärastamisele sarnanev erastamine. Kogu Venemaa majandus üritati siduda USA finantsüsteemiga. Kõik need meetmed võimaldasid ellu jääda vaid ekspordile orienteeritud majandussektoritel ning kõik ülejäänud oleks määratud hukule.

Õnneks peab märkima, et IMF ei suutnud igal pool oma tahtmist täiesti peale suruda, sest Venemaa, vaatamata oma tõsiselt räsitud olukorrale, oli siiski tuumariik ja suutis vahelduva eduga ajada ka iseseisvat poliitikat. See periood on kõigile meelde jäänud president Jeltsin enamasti ebaadekvaatse, kuid omamoodi armsa käitumisega.

Ka USA allikad mainisid pidevalt, kui tubli on Venemaa, kes vaatamata oma raskele seisule on asunud õigele, demokraatia teele. Teisisõnu tähendas see muidugi seda, et Venemaa kuulas sõna ja tegi kõike, mida talt nõuti. IMF-i rahastamisskeeme alailma saatsid erinevatel tasanditel toime pandud riisumised, mis on tasapisi ka ajakirjandusse jõudma hakanud. Siinkohal peaks rõhutama, et need riisumised ei toimunud

isikud on juba parematele jahimaadele lahkunud.

„Suure Karu“ ärkamine

Kindlasti oleks rahva seas kõige populaarsem poodnik, kes oma kaupa kõigile soovijatele tasuta jagaks ja vajaduse korral ka lõunasöögi välja teeks. Asjaolu, et ta sedaviisi oma äri kiiresti laostab, polegi inimestele siinkohal nii oluline. Lõpuks on see ju liialt lahke ärimehe enda probleem. Säärase alailma purjus poodnikuga võib võrrelda ka president Jeltsini, kelle suutmatuse ja soovimatuse võimaldas oma tahet Venemaale dikteerida kellel iganes, sealhulgas isegi tähtsusetutel väikeriikidel. Nõnda oligi Jeltsin Läänes rohkem hinnatud kui oma kodumaal. Ka Eestis on president Jeltsin jätkuvalt populaarne, teda meenutatakse ikka hea sõnaga.

President Putini võimuleasumise ja oma riiki kaitsva poliitika algusega lõppes ka USA ja Venemaa sõprus. Kindlasti ei saa Putini populaarsust välismaal võrrelda kadunud Jeltsini omaga. Samas on siin vastus lihtne – Putin on ennekoike Venemaa president ja peab seisma ka oma kodumaa huvide eest. Mis teised temast arvavad, polegi nii oluline. Muidugi käib ka venelaste endi seas vaidlus, kas

eripära

PUHASTUSTULI: Eelkõige provintsis on Venemaa üks suurimaid probleeme – vana ja lagunev elamufond – laastavate tulekahjude tõttu oma lahendust leidmas. Külmade tulekuks lubavad võimud kõigile tulekahjus kannatanutele nõelasilmast tulnud elamise ning kompensatsiooni kaotatud vara eest. Foto internetist

eriti aktsepteerida ning ka Venemaa spetsialistid süüdistavad „vägilasi“ täielikus majanduslikus tõpluses. Ilmselt mitte alusetult. „Vägilastel“ on Venemaal suur, aga mitte absoluutne võim. Samas esineb nende puhul mitu olulist kitsaskohta.

Esiteks, nad on majandusküsimustes, kergelt õeldes, ebapädevad. Majandusele lähenetakse sageli seisukohast, et see peab olema ennekõike mõjutusvahend välispoliitikas. Selle seltskonna poolt lendu lastud hüüdlausegi kõlab tõlkes nii, et uusi alasid vallutame pankade, mitte tankidega. Tegelikult pole see lähenemine uus ega originaalne. Selliselt käituvad ka paljud Lääne ärieliidi esindajad (meenutagem kasvõi sõda Iraagis USA majanduskriisi edasilükkamiseks). Eelkõige süüdistatakse „vägilasi“ pigem majanduslike eesmärkide ilmses ignoreerimises poliitika kasuks. Teiseks, neid saadab tüüpiline eriteenistlaste kutsehaigus ehk totaalne paranoia. Kui arvestame, et Putini–Medvedevi suhted pole kaugeltki mitte pilvitud, siis ka abiliste kaasamisel saab valiku aluseks lojaalsus, mitte aga pädevus.

Radikaalid

Kolmandaks osapooliks on radikaalidena tuntud üsna kirev seltskond, kes koosneb kommunistidest, limonovlastest ja osaliselt ka Žirinovski liberaaldemokraatidest. See survegrupp kaotab stabiilselt toetajaid ning nende hiilgeaeg jääb samuti eelmise sajandi üheksakümnendatesse. Esiteks, neil puuduvad karismaatilised liidrid, Zhirinovski klounimängimist võetakse pigem tsirkusena, ning, teiseks, neil puudub Venemaa tuleviku kohta nii poliitiline kui ka majanduslik nägemus. Paljud Vene analüütikud näevad selles klannisüsteemis Venemaa olulist nõrkust ning loodavad, et kriisiga kaasneb ka positiivne moment – selle klannisüsteemi krahh.

Praegune kriis

Kriisi algus oli Venemaa jaoks üsna positiivne. Kui maailmas fondi- ja kinnisvaraturg muutis ebausaldatavaks, siis suur osa emiteeritavast likviidsusest liikus just nimelt naftaga seotud sektorisse, ning naftahind tõusis taevastesse kõrgustesse. See võimaldas Venemaal luua arvestatava ohutusreservi, millest hiljem

erinevaid majandussektoreid toetada. Samas aga tähendas see probleemide lükkamist homse peale. Mingit konkreetset lahendust pole Venemaa siiani leidnud. Kriisiga ei kaasne muidugi ainult negatiivsed nähtused, sest paljusid vajalikke, kuid ebapopulaarseid otsuseid on võimalik läbi viia just rasketes oludes. Nii on käest lastud palju häid võimalusi, näiteks üldise tarbimise vähenemise paanika taustal vähendada importi ja proovida leida asendustooteid kodumaiselt tööstuselt. Selles olukorras oleks Venemaa valitsusele inflatsioon kahtlemata kasulik, kuna selle juures naftahinnad kindlasti ei langeks, vaid pigem kasvaks, mis aitaks tasandada isegi importkaupade hinna tõusu tarbijale. Nimelt saab inflatsiooniefekti tasakaalustada riigieelarvest eraldatava toetuse abil ning hoida tavakodanike elatustaset enam-vähem stabiilsena. Siiani on Venemaa nende toetuste najal päris hästi vastu pidanud. Kuid ehkki raha veel jätkub, kahaneb see kiiresti ja laekumised pole enam endised. Lisaks sellele on tihti kuulda

proteste nende eraldiste õigluse kohta pealt. Altkäemaksud ja onupojapoliitika, mis toimib toetuste määramisel, vähendab seda efekti oluliselt. Selge on see, et kuni naftahind püsib kõrgena, ei loobu Venemaa valitsevad jõud deflatsioonist ja toetuste süsteemist. Ehk, teisisõnu, valitsevatel „vägilastel“ ei paista valmis olevat tegevusplaan. Siinpeab muidugi arvestama, milline stsenaarium rakendub USA-s ja kogu maailmas. Inflatsiooni rakendumisel ei muutu Venemaa valitsemises ilmselt midagi. Deflatsioon aga võib kaasa tuua suuri muutusi.

Kindel on see, et Venemaal hakkab üha rohkem domineerima Hiina ja Vana-Euroopa ärieliit ning tõsiselt väheneb USA mõju. Kindlasti kutsuks deflatsioon esile tõsised konfliktid seni Venemaad valitsenud elitaarsete gruppide seas ja ootama peab tõsiseid muutusi. Kahjuks on aga hetkel raske midagi kindlat väita. Peab ootama ja vaatama, mis samme astuvad arenenud tööstusriigid. Sellest sõltub paljuski ka Venemaa käitumine.

Nädal Euroopas

VIRGO KRUIVE

MTÜ Eurosaadik

Esmaspäeval, 9. augustil sulgesid Saksamaa võimud Hamburgis Taiba moshee, millega olid seotud 11. septembri 2001. a. rünnakute korraldajad.

Teisipäeval kuulutas Maailma Tervishoiuorganisatsioon (WHO) seagripi pandeemia lõppenuks. Suri 18 400 nakatunut, aga seda on 10 korda vähem kui „tavalise“ gripiga, mis nõuab aastas 250 000 – 500 000 inimest. Norra politsei uurib 7,5 miljoni euro väljapetmist Nordea pangast. Prantsusmaa tühistas Napoleoni ajast kehtinud politseinike ja vangivalvurite pikkuse alammäära nõude (1,60 meetrit).

Kolmapäev. Kreeka ei suutnud juulis täita Euroopa Liidu ja IMF-i nõutud eelarve kärpekava. Rahandusminister põhjendas seda laenu intresside tasumisega.

Neljapäeval avaldas Eurostat raporti juuni tööstustoodangu kohta. Võrreldes maikuuga oli tööstustoodang EL 27 riigis sama, aga eurot kasutavas 16 riigis kasvas 0,1%. Aastases võrdluses oli kasv vastavalt 7,7% ja 8,2%. Juunis oli kasv 11 riigis, kahane mine 8 riigis, muutumatu – Slovakkias. Suurim kasv oli Leedus (3%), Eestis (2,6%), Rumeenias ja Soomes (võrdselt 1,9%). Kahanes Hollandis (-3,1%), Prantsusmaal (-1,6%) ja Kreekas (-0,7%). Aastases võrdluses ei kasvanud vaid Kreeka (-5,5%). Suurim oli aastane muutus Slovakkias (23,9%), Eestis (20,7%), Soomes (14,1%) ja Lätis (13,3%).

Eurostati raport riikide majanduskasvu kohta II kvartalis. Eurosooni ja EL 27 riigi kvartali kasv oli 1% ja aastases võrdluses 1,7% (I kvartal vastavalt 0,6% ja 0,5%).

Aastases võrdluses oli teine järjestikune kvartal kasvu Slovakkias (4,9%), Rootsis (3,6%), Belgias (2,2%), Tshehhis (2,2%), Saksamaal (3,7%), Hollandis (2,1%), Austrias (2,0%) Prantsusmaal (1,7%), Portugalis (1,4%) ja Itaalias (1,1%). Aastases võrdluses jõudsid esimese kasvava kvartalini Eesti (3,5%), Suurbritannia (1,6%) ja Ungari (0,1%). Aasta lõikes on endiselt kahanevad kvartalid Lätis (II kvartalis -3,9%), Kreekas (-3,5%), Bulgaarias (-1,5%), Hispaanias (-0,2%) ja Küprosel (-0,2%).

Prantsuse valitsuse sisetüli peaminister Francois Filloni (UMP partei) ja tervishoiuminister Roselyne Bachelot' vahel narkosõltlastele süstimiskliniikute loomise pärast.

Reede. Eurostati teatel oli eelmise aastaga võrreldes juunis väliskaubandus EL27 riigis defitsiidis 9,6 miljardi euroga (2009. a. -4,1 miljardit). Jaanuarist kuni maini suurenes puudujääk aastases võrdluses energeetikas -115,6 miljardi euron (2009. a. -93,0 miljardit) aga oli ülejäägis kaupade ekspordil 63,5 miljardi euroga (2009. a. 47,6 miljardit). Suurim ülejääk kaubavahetuses oli jaanuarist kuni maini USA-ga (25 miljardit €), Shveitsiga (6,8) ja Türgiga (5,6). Kaubavahetus oli puudujäägis Hiinaga (-57,5 miljardit €), Venemaaga (-32), Norraga (-15,5), Jaapaniga (-8,9) ja Lõuna-Koreaga (-4,9). Liikmesriikide seas oli suurim ülejääk Saksamaal (60,2 miljardit €), Hollandis (17) ja Iirimaa (16,1) ja puudujääk Suurbritannias (-42,8), Prantsusmaal (-25,6), Hispaanias (-21,3), Itaalias (-11,2) ning Kreekas (-10,7).

Suurbritannias Bristolis poole miljoni pealtvaatajaga ja 150 kuumõhupalliga festival.

Kirde-Hispaanias hukkus metsatulekahjus 2 tuletõrjutat. Poolas tegi 104 langevarjurit Euroopa rekordi kujundhüpamise.

Laupäeval olid Euroopa paremääruslased Suurbritanniast, Austriast, Ungarist, Portugalist, Itaaliast ja Belgiast prantslase Jean-Marie Le Pen'i juhtimisel Tokyo Yasukuni sõjapühamut külastamas.

Pühapäeval

15. augustil möödus 65 aastat Jaapani kapitulatsioonist ja Teise maailmasõja lõpust. Suurbritannia tähistas seda pärjapanekuga langenute mälestuseks (Foto).

Pommiärvardus

Edela-Prantsus-

maal Lourdesi linna kirikule; 30 000 palverändajat evakueeriti.

Portugal sai kontrolli alla suurpõlengu Serra da Estrela rahvus-

pargis.

Kopenhaagenis kogunes tänavatele 100 000 inimest, et näha

moenädala lõpetamist Guinnessi rekordiks pürgival 1,6 kilomeetri pikkusel laval.

Ülejuutused endiselt Slovakkias ja Tshehhis (1 hukku).

Austrias on äikesetormid jõgedele veetasel tõstnud kuni 4 meetrit.

Foto BBC

Nädala juubilar IVAN IV JULM 480

Kõigis Aadamast peale teada seadusetustes patustanu, olen kõigi poolt vihatud. [...] Ja kuigi pandud järgima Jumala tahtmist, valitsesin ihaga, olin arukusest ilma jätetud, olin kui loom oma ihades, rikutud rüvedatest soovidest ja ilgetest tegudest, suu vaagis tapmist, ja iharust ja muud pahategusid, keel roppusi ja viha ja raevu, ühestki ilgest teost ei loobu, rüht upsakas ja uhke, täis ülespuhutud sõnu, käed teevad ilgusi, valmis röövima ja piinama ja tapma, kõht valmis jäledusteks, õgardluseks ja joomarluseks, reied igaks kõlvatuseks, võimetud vaoshoituseks ja kurjast loobumiseks, jalad viivad igasuguse kurjuse juurde, pahategude ja tapmistega ja röövimiste juurde.

Tsaar Ivan Julm vaimsest põrdumisest (juuni–august 1572) (I.V. tõlge)

Justnõnda iseloomustas iseend pojatapja Ivan IV Julm (vene keeles Ivan Groznõi), Rjurikovitšide dünastiast valitseja, kes sündis 25. augustil 1530.

On uurijaid, kes leiavad, et Rjurikovitšid pärinevad rootsi viikingitest ja et Ivani metsik iseloom on pärit just neist. On uurijaid, kes leiavad, et Rjurikovitšide vereliin ulatub Rooma keisri Augustuseni. On aga ka uurijaid, kes leiavad, et see kõik on vaid väljamõeldis. Üks on aga kindel – Ivan IV oli tõeline imperaator, kes oma

valitsemisaja jooksul kahekordistas enda valitseda olevaid maid – 2,8 miljonilt ruutkilomeetrilt 5,4 miljoni ruutkilomeetrini. Vene riik sai suuremaks kui terve Euroopa. Ta oli valitseja, kes omavahel kaklevaja Venemaadükkideks kiskuvate bojaaride kaarna-parve tallermaast, mis oli lõhestatud ketserlusest, usutülidest ja rahvarahutustest, tegi riigi, kus oli „Üks usk, üks kaal, üks mõõt! Kus valitses vaid Tema!“. Nõnda on kirjutanud sakslasest opritšnik Staden.

Ivani isa, Moskva suurväst Vassili III, suri varsti pärast poja sündimist – kõigi eelduste kohaselt ta mürgitati – ja Ivan kuulutati juba kolmeaastaselt suurvästiks. Sellega läks valitsemine regentnõukogu kätte, reaalne võim oli aga kuni 1538. aastani tema ema Jelena Glinskaja käes, kuni too suri – kõigi eelduste kohaselt mürgitatuna väst Ivan Šuiski poolt.

Peale ema surma muutus väikese suurvästi ning tema noorema venna, nõrgamõistliku, kuid leebeloomulise Juri elu äärmiselt trööstituks. Šuiskite ja Belskite vahelise võimuvõitluses poisid unustati. Tihti nad nälgisid ja neid alanitati. Ivani ainsaks lohutajaks sai pagendatud Moskva metropoliidi Danili asemele tulnud metropoliit Makari, ülimalt tark mees, kes avas mitte

ainult evangeeliumi, vaid ka teaduseilma. Ivanil oli fenomenaalne mälu ja ta õppis tohtu kiirusega.

15-aastaselt loeti Ivan täisealiseks ning ta sai täieõiguslikuks valitsejaks, kuid tegelik võim oli väst Ivan Šuiski käes. Bojaarid käsutasid riigikassat ning kogu Moskvat kui oma isiklikku vara. Lõpmatuseni see kesta ei saanud. 1546. aasta detsembris rääkiski Ivan esimest korda tšiselt oma kroonimisest. Järgmise aasta algul, pärast rahutusi Moskvast,

lasi Ivan ühe Šuiskitelt moskvalaste silme all karulükkideks rebida, ja metropoliit Makari kroonis Ivani esimeseks kogu Venemaa tsaariks. Venemaa oli saanud tõelise imperaatori, seda mõistsid ka Lääne võimukandjad. Samal aastal abiellus tsaar Anastassia Romanovna Zaharina-Jurjevaga. Ta armastas oma naist väga ja nad elasid kõik 13 aastat sügavas kiidumuses. Ivan IV oli tolle ajastu üks erudeeritumaid inimesi – väest, oraator, polüglott, tead-

lane, poet, helilooja, literaat. Moskvast loodi esimene trükikoda. Punasel väljakul alustati Vassili Blažennõi katedraali ehitamist. Ivani tohtut raamatukogu, mis mõnedel andmetel hävis Moskvast põlengust, kuid millest siiani legende räägitakse, otsivad mõned uurijad tänini linnaalustest katakombidest. Samuti liideti siis Vene riigiga Kaasani khaaniriik ja laiendati Vene riigi piire Lääne-Siberini ja Kaukasuse mäestikuni. Algas ka edasilikumine läände – Liivimaale. Seda peetakse Ivani valitsemisaja edukaks ja üsna helgeks pooleks.

1560. aasta suvel ootamatult suri Anastassia – Ivan oli sügavalt veendunud, et naine mürgitati. Ning algaski tsaari valitsemise teine – julm ja pime ajajärk. Vene vägesid jälitas juba mõnda aega Liivimaal ebaedu ja peaaegu kohe pärast oma naise surma ajas tsaar laiali Raada ning tema tõelised toetajad sattusid põlu alla. Groznõil arenes paranoia. Tema lähikonda pugesis võimuhned tõusikud, kes oskasid pealekaebamiste ja mustamise abil tsaariga manipuleerida. Põlu alla langenud väetilemad ja bojaarid hakkasid Venemaalt põgenema. Mitmed neist püüti kinni, mõnele tsaar ise andestas, kuid enamasti nad hiljem siiski tapeti. 1565. aastal, peale ühe ebasoosin-

gusse sattunud lojaalseima sõjamehe väst Kurbski põgenemist Leetu kehtestati Opritšnina režiim ja tuhanded opritšnikud Maljuta Skuratovi juhtimisel külvasid Venemaale terrorit, peamiselt bojaaride, aga ka lihtrahva hulgas. Samas kui rääkida Ivan IV julmusest, peab tõdema, et andmete kohaselt tapeti sel ajal kõigest 4000–5000 inimest. Seejuures tuleb mees pidada, et peaaegu kogu Ivan IV valitsemise kulges sõjaajal ning ka muu maailm oli verise vägivalla küüsis – Hispaanias valitses Felipe II, Inglismaal Elizabeth I, Prantsusmaal oli Pärtliõ, mõllas Inkvisitsioon.

Ivan Julm suri 18. märtsil 1584. Arvatavasti „traditsiooniliselt“ – mürgitamise tagajärjel. Selles kahtlustakse tema nõuandjaid Boriss Godunovi ja Bogdan Belskit. Suri Ivan IV aasta pärast seda, kui oli Inglise kuninganna Elizabeth I sõbranna Mary Hastingsi kätt palunud. Samas jääb arusaamatuks, mida Ivan oma kaheksanda naisega teha kavatses. Küllalt kahtlased on jutud Ivani meeletust seksuaalvõimekusest, sest meedikud on leidnud tema luustikku uurides jälgi lausa kohutavast lüüsisamba artroosist, mistõttu ei saanud ta viimastel eluaastatel end peaaegu üldse liigutada.

Ivari Vee

"Kallis, mul on sulle..."

"See...?"

Ristsõna: JAANUS KÕRV

Normees: "See...?" " ... on tore, aga kes räägib?"

Neti: "Kallis, mul on sulle..." " ... uudis - me saame lapse."